

Fylogeneze a diverzita vyšších rostlin

Bazální jednoděložné; liliidní linie

Petr Bureš

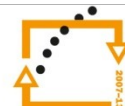
evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

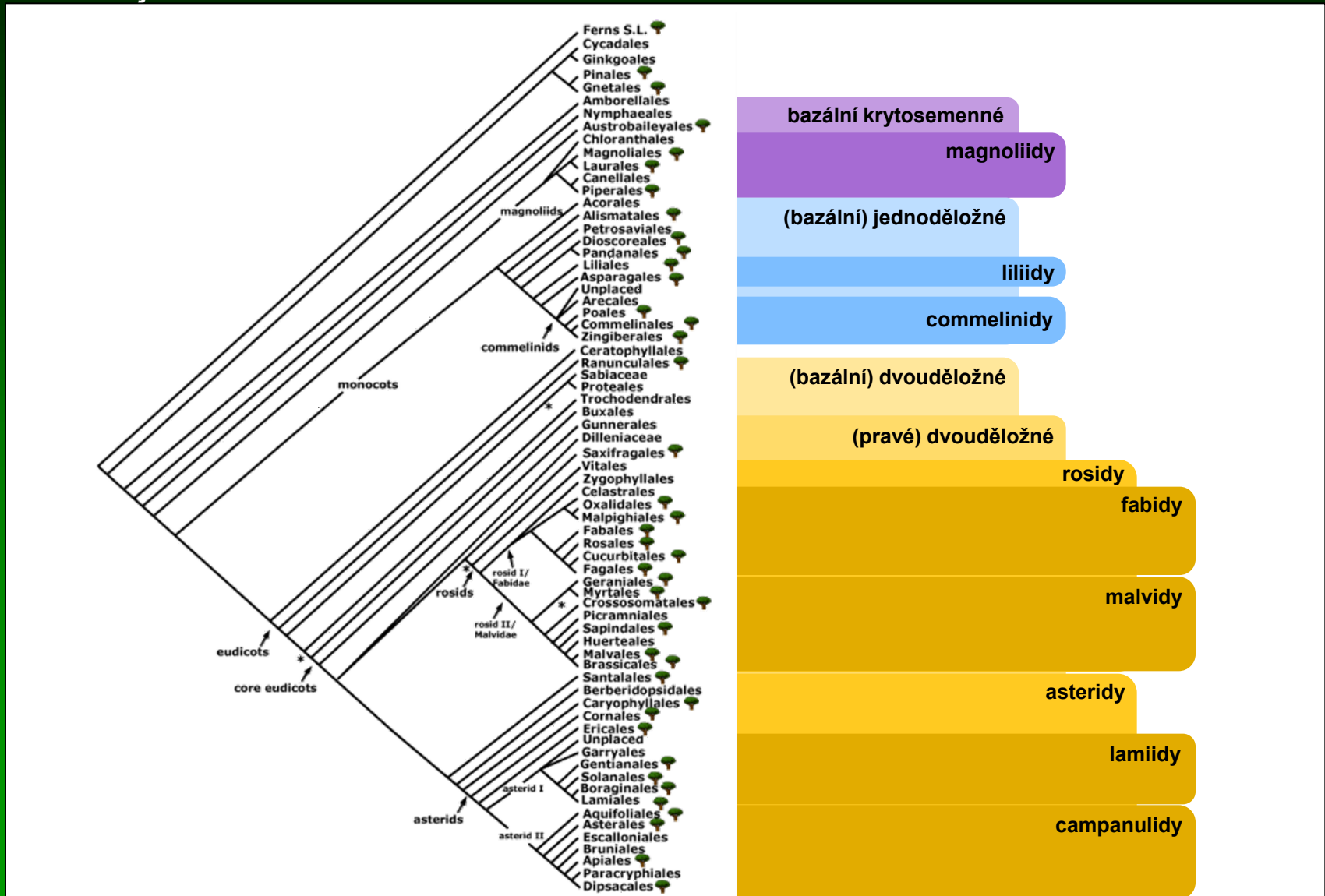

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

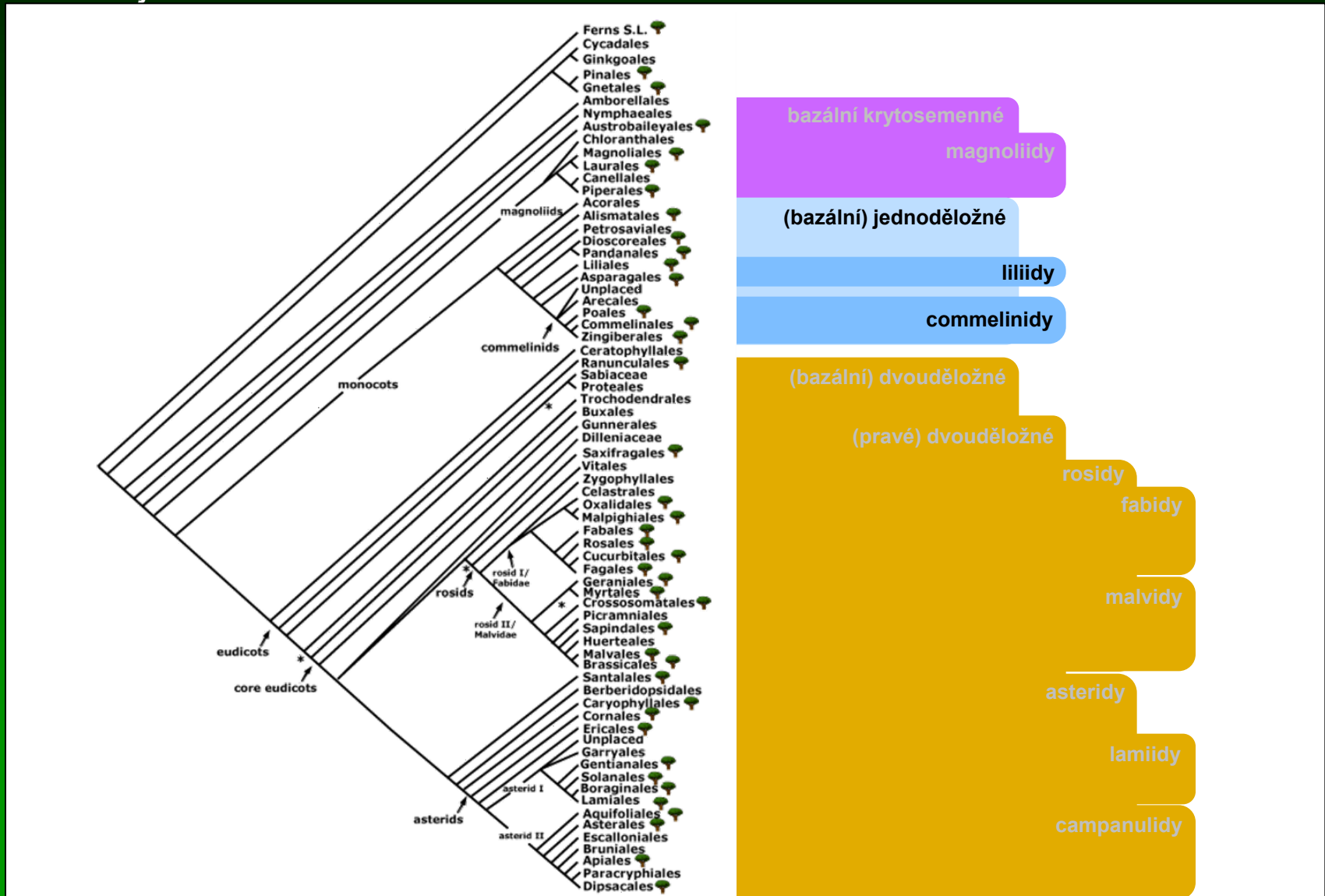
Monocotyledonae jednoděložné rostliny

Jednoděložné zahrnují asi 1/4 druhového bohatství kvetoucích rostlin v celkem asi 103 čeledích. Je to monofyletická skupina dobře vymežitelná kombinací následujících znaků:

Jednoděložné zahrnují asi 1/4 druhového bohatství kvetoucích rostlin v celkem asi 103 čeledích. Je to monofyletická skupina dobře vymežitelná kombinací následujících znaků:

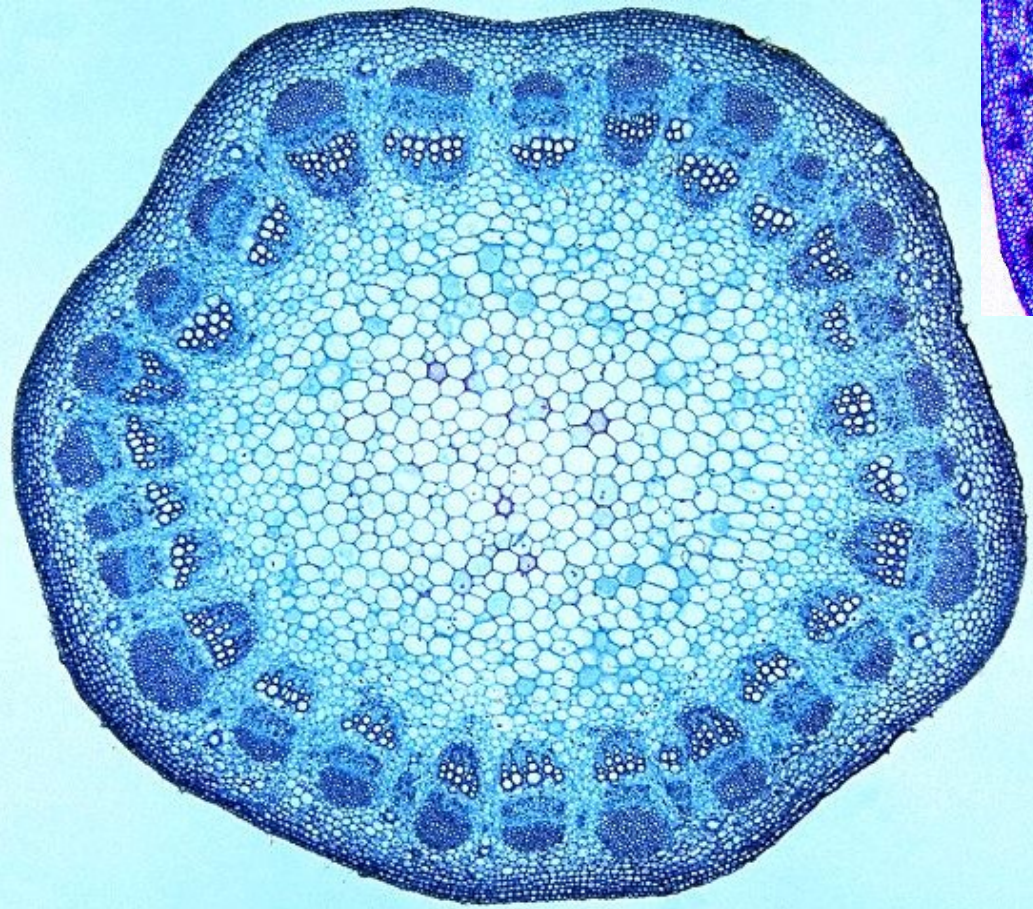
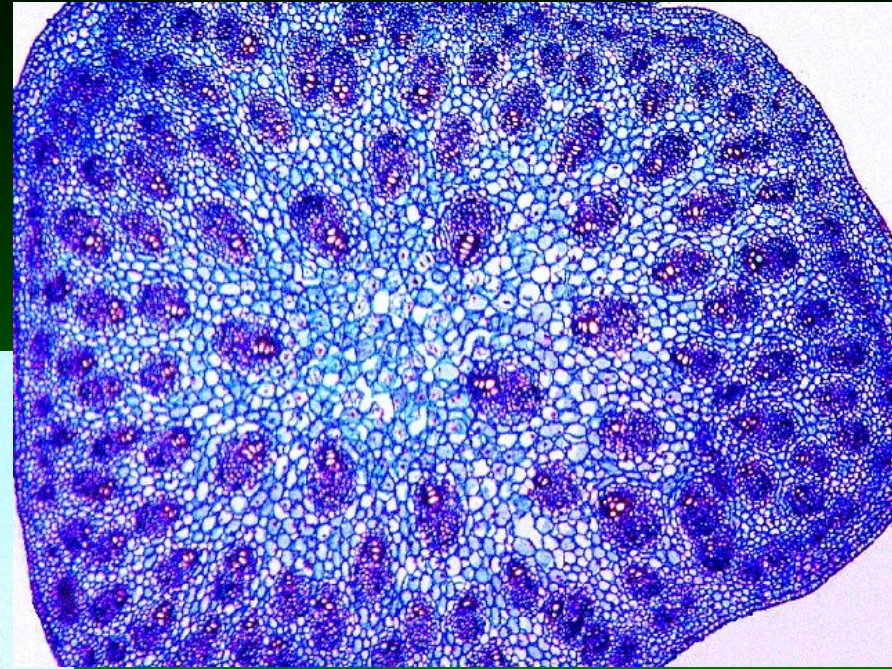

	<i>bazální krytosemenné</i>	<i>jednoděložné</i>	<i>dvouděložné</i>
pyl	monokolpátní	monokolpátní	trikolpátní
okvěti	často nerozlišené	často nerozlišené	většinou rozlišené
čepel listů	jednoduchá, celistvá	jednoduchá, celistvá	jednoduchá i členěná
žilnatina listová	často jednoduše zpeřená	obloukovitě souběžná nebo rovnoběžná	dlanitá nebo složitě zpeřená
dělohy	2 (vzácně 1)	1	2
stonkové cévní svazky	eustélé, vzácně ataktostélé	ataktostélé	eustélé
řapík listů	ano	často bez	ano
hlavní kořen	vytrvává	zaniká, nahrazen adventivními	vytrvává
habitus	většinou dřeviny	většinou byliny	byliny i dřeviny
četnost květů	polymerické nebo trimerické	trimerické	tetra- a pentamerické
xylem	homo i heteroxylární	většinou heteroxylární	heteroxylární
perforace trachejí	schodovitá	jednoduchá	jednoduchá
souměrnost květů	většinou aktinomorfni	aktinomorfni i zygomorfni	aktinomorfni i zygomorfni
květy	acyklické nebo spirocyklické	cyklické	cyklické
rozšíření	tropy	různé	různé

Habitus převážně bylinný; pokud mají charakter dřevin, tloustnou atypicky pomocí meristémů vzniklých z primární kůry a nemají tudíž letokruhy.

Cévní svazky stonku bez kambia, kolaterální, na průřezu roztroušené po celé ploše řezu (ataktostélé). →

Naproti tomu u dvouděložných zpravidla s kambiem a eustélického uspořádání ←

Ztráta eustelie nastala patrně druhotně - zřejmě u předka jednoděložných vázaného na vodní prostředí

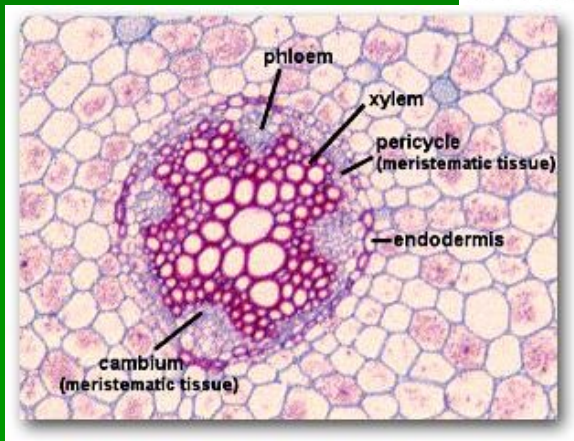
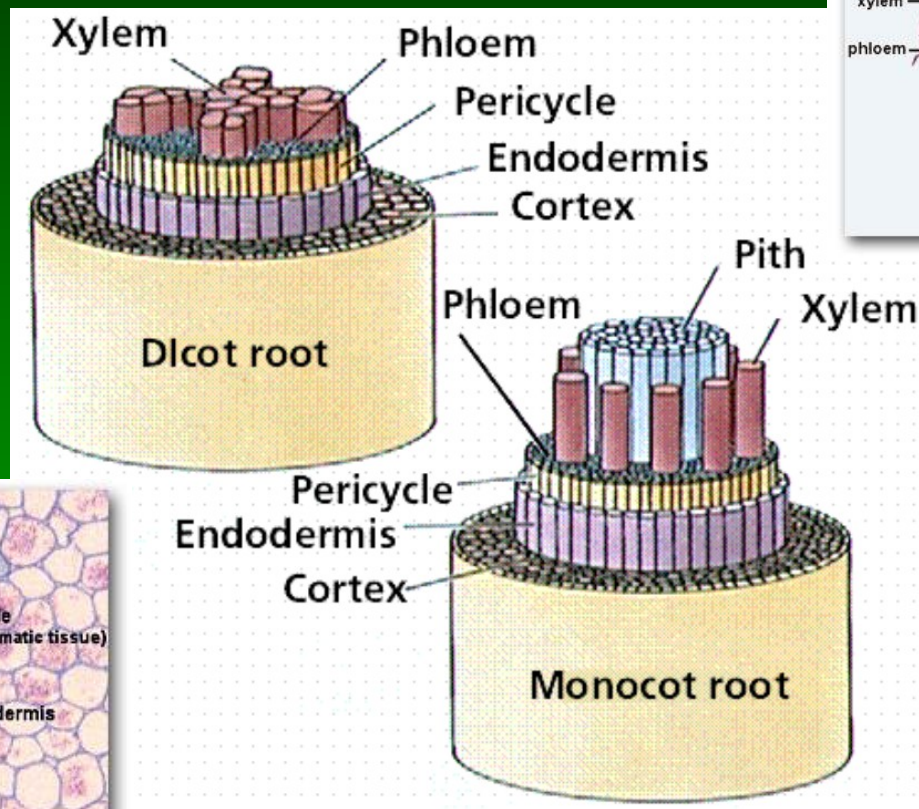
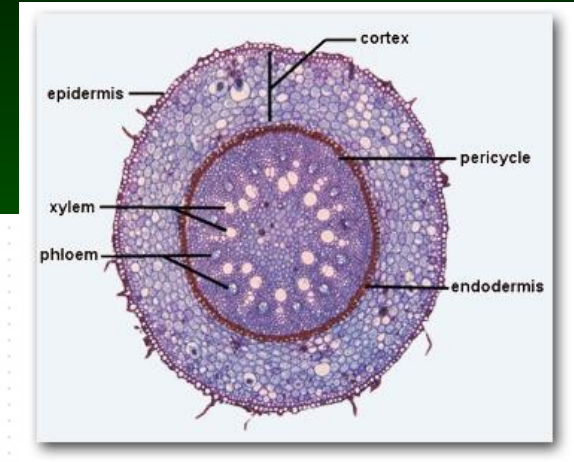
Hlavní kořen záhy po vyklíčení zakrní a jeho funkci přeberou kořeny adventivní, tvořící se z nejspodnějších internodií.

Cévní svazky kořene

jednoděložné - xylemové svazky zpravidla v kruhu + centrální dřev

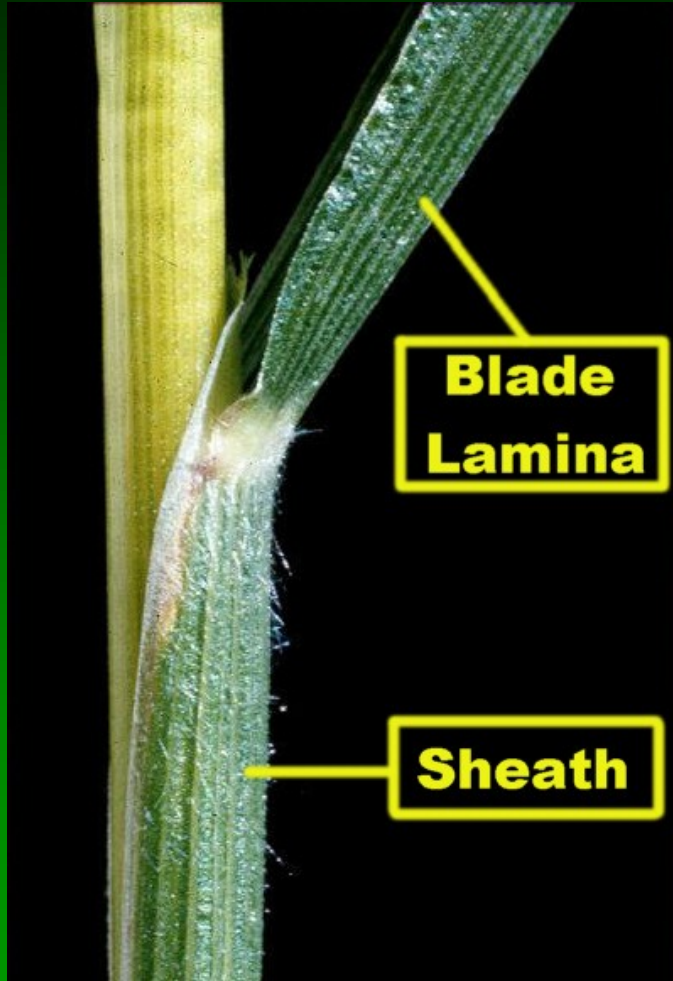
dvouděložné - radiálně uspořádaný xylem

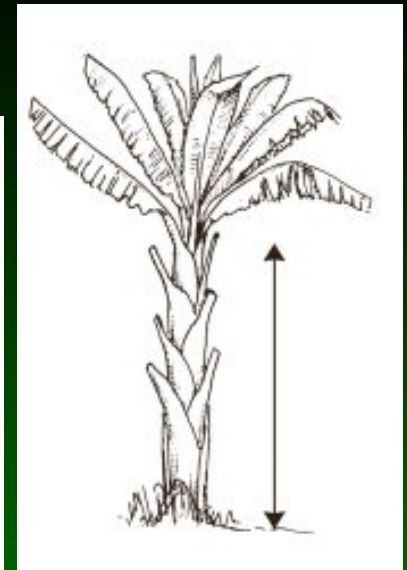
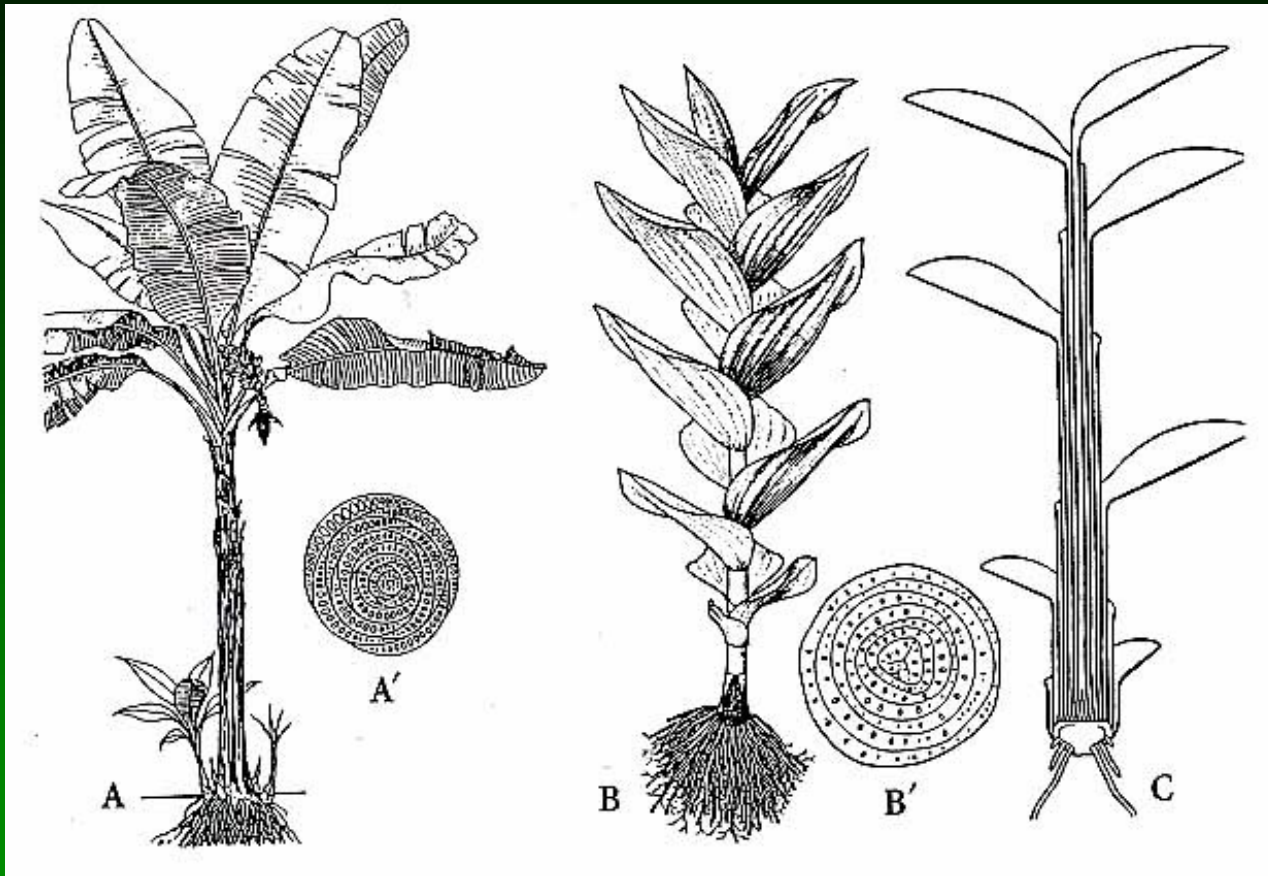
Lodyha se mimo
květenství zpravidla
nevětví.

Listy obvykle jednoduché, celokrajné, s rovnoběžnou žilnatinou, bez palistů, často bez řapíku, ale s vyvinutou pochvou.

Pochvy listů mohou tvořit pseudostonek

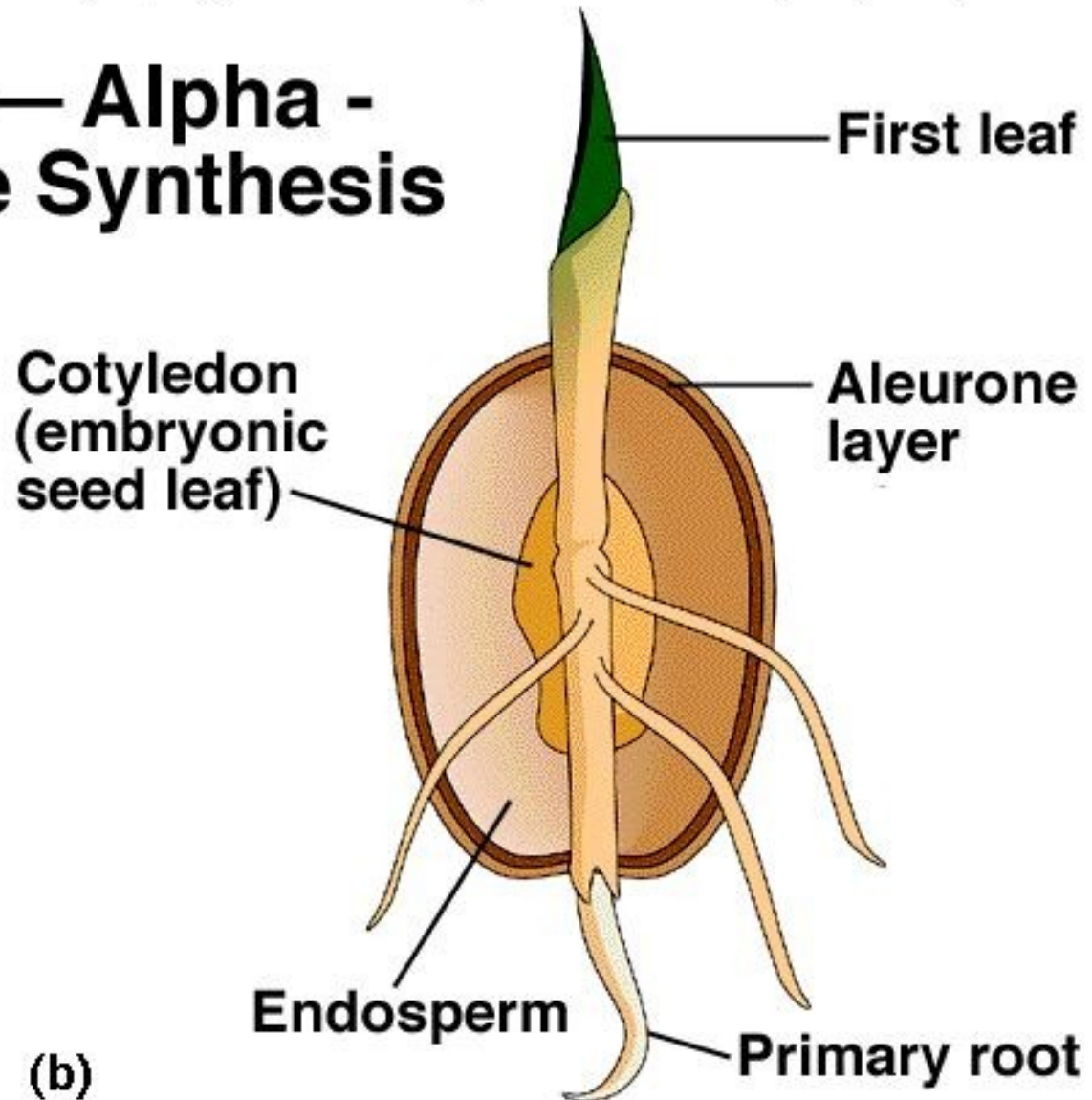
Květy nejčastěji 3četné, zpravidla s nerozlišenými květními obaly (nejčastěji P 3+3, A 3+3, G 3).

Semena klíčí jedinou dělohou

Randy Moore, Dennis Clark, Darrel Vodopich, Botany Visual Resource Library © 1998 The McGraw-Hill Companies, Inc. All rights reserved.

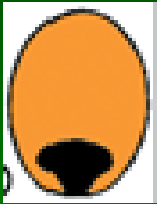
Barley – Alpha - amylase Synthesis

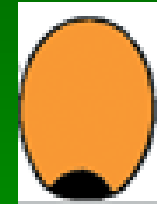
Endosperm dobře vyvinutý, Embryo:

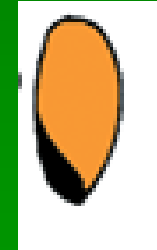
drobnější přímé: *Liliaceae*, *Amaryllidaceae*

hlavaté bazální: *Cyperaceae*, *Commelinaceae*

široké bazální: *Juncaceae*

boční: *Poaceae*

nebo

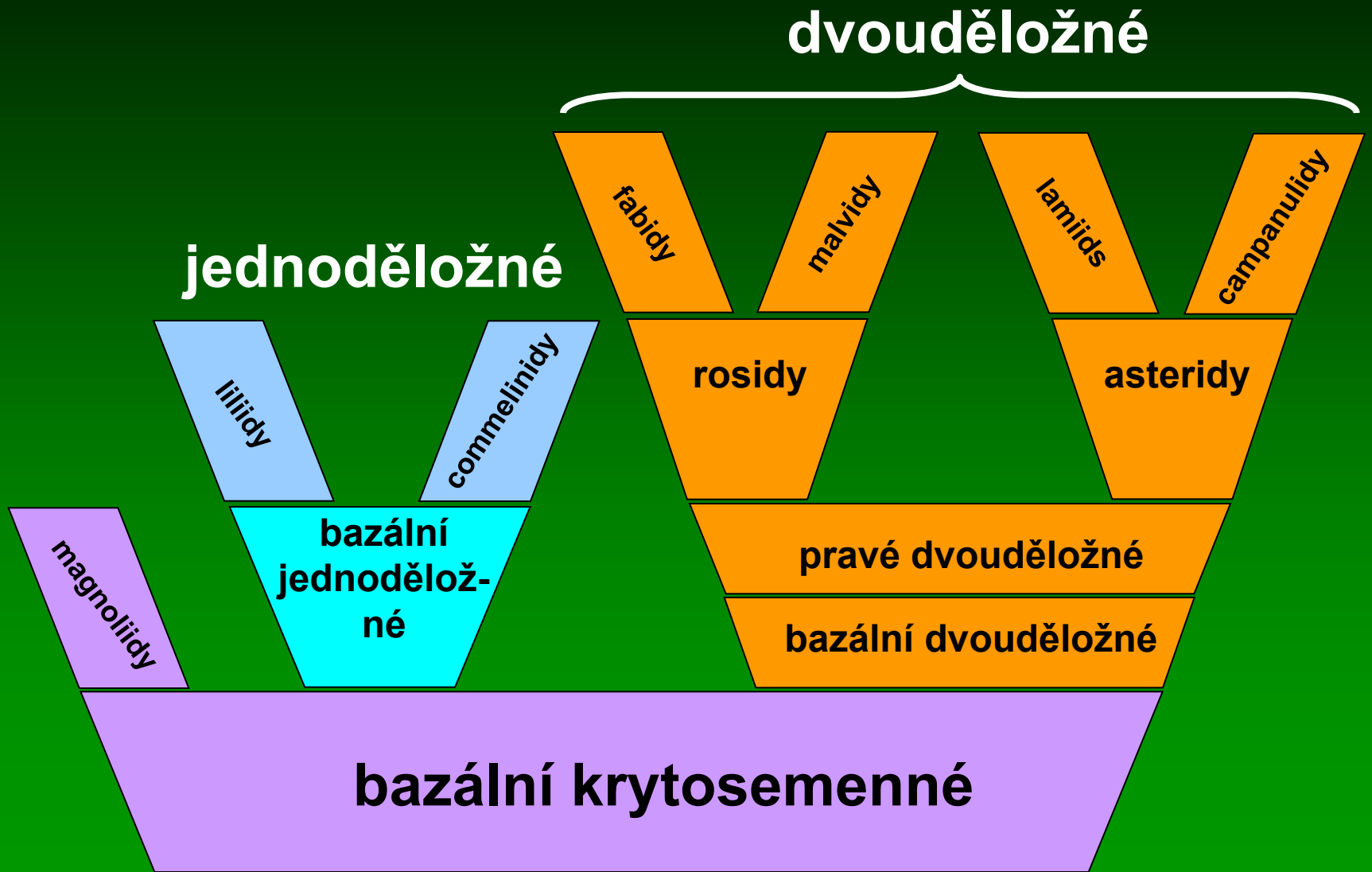
semena druhotně redukovaná: *Orchidaceae*

1. řád *Acorales* s jedinou čeledí *Acoraceae*

sesterská bazální linie k ostatním jednoděložným

Jediný rod *Acorus*; jen 2 druhy ve východní Asii. U nás zdomácnělý puškvorec obecný (*Acorus calamus*). V Evropě jej vysadil poprvé ve Vídni 1574 Carolus Clusius.

Acorus calamus L.
©Thomas Schöpke

Bahenní byliny s tlustým oddenkem.

Listy - přisedlé, unifaciální mečovité, s rovnoběžnou žilnatinou vyrůstají z oddenku dvouřadě

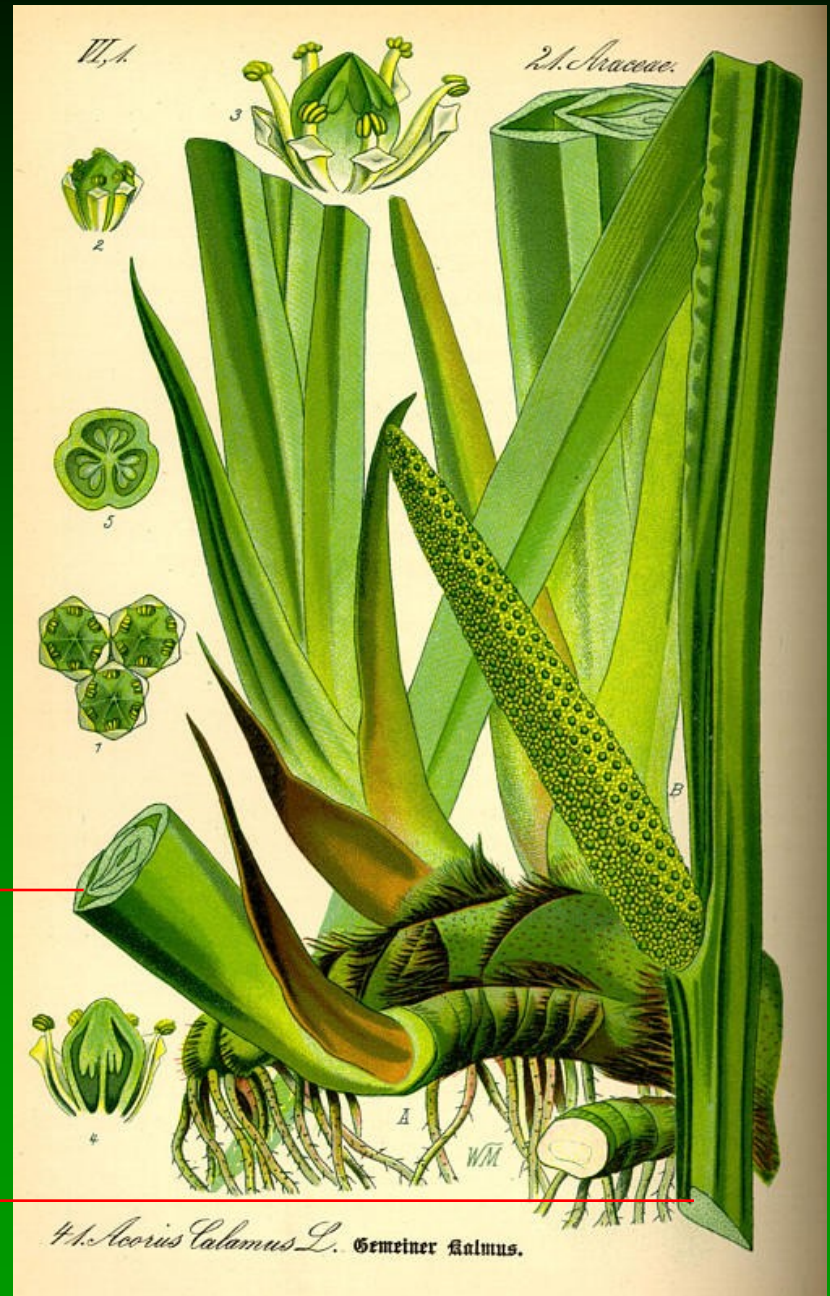
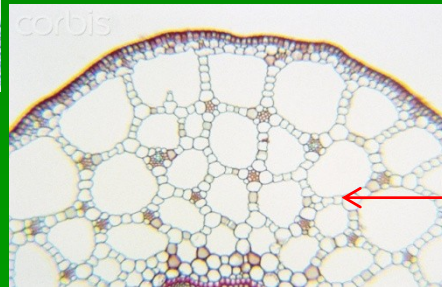
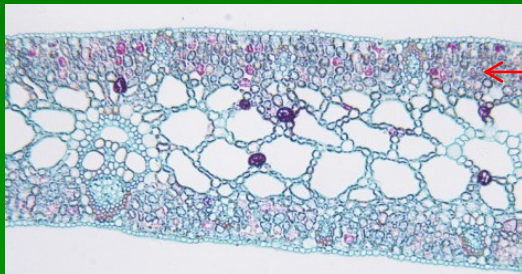
Stvoly - ploché, nesou šikmo odstávající palici drobných zelenavých květů.

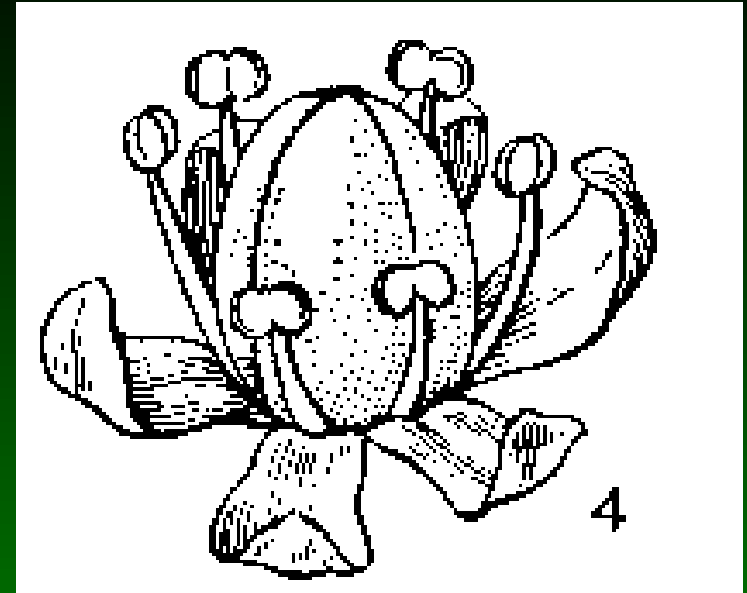
Listen podpírající palici plochý, takže je jakoby pokračováním stvolu.

Bahenní byliny s tlustým oddenkem.

- pletiva stonku a listů s aerenchymem
- siličné buňky s éterickými oleji (celá rostlina aromatická)
- nemají rafidy CaCO_3 jako Araceae
- schodovitě tracheje v kořenech i oddenku

Květy - drobné, oboupohlavné,

P 3+3,

A 3+3,

G (3)

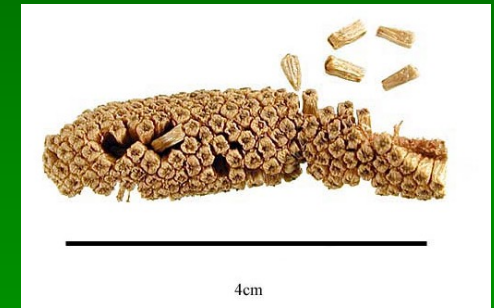
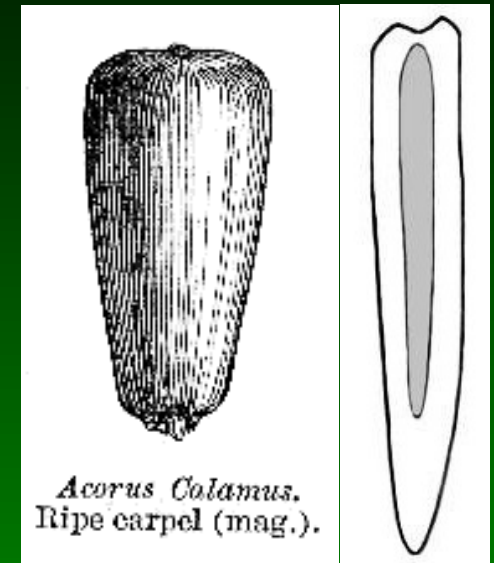
- bez čnělky

- placentace axilární

Plody – něco mezi tobolkou a bobulí

- v Evropě plody nemívá (sterilní triploidní populace),
- v Americe a V Asii plodný.

Semena – protáhlá, Embryo – přímé, Endosperm vyvinutý

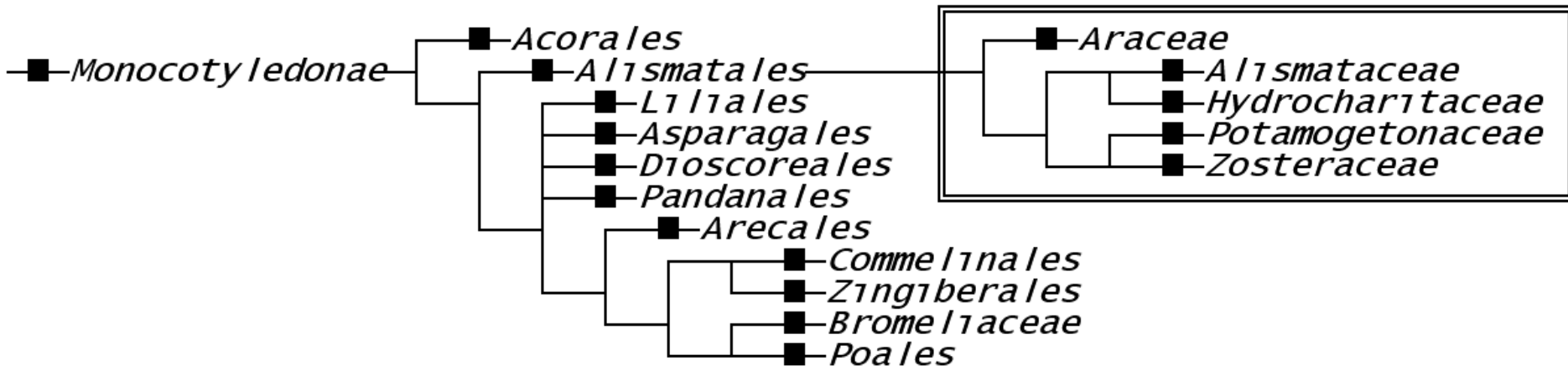
Čeď vytvořena až na základě molekulárního studia původně byly puškvorce řazeny do čel. *Araceae*

2. řád *Alismatales*

Řád *Alismatales* – žabníkotvaré

- byliny
- tracheje – většinou jen v kořenech
- listy často s dlanitou nebo zpeřenou žilnatinou, často s řapíky.
- květy v hroznech nebo klasech s volnými, někdy rozlišenými obaly, početnými tyčinkami
- gyneceum někdy apokarpní

Araceae – árónovité

Většinou vytrvalé převážně tropické byliny, někdy i epifytní nebo liánovité povahy. 106/4000, převážně v tropech, vzácně i ve studených pásmech. U nás 2 rody se 3 druhy.

Listy

- bifaciální, střídavé nebo v růžici,
- řapíkaté,
- často se zpeřenou nebo dlanitou žilnatinou;
- řapíky s pochvami

Calla palustris

2010 © Peter M. Dziuk

Arum

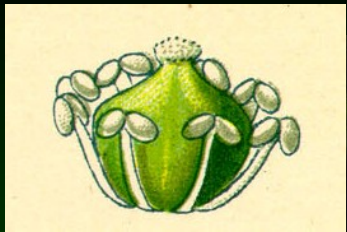

Květy - drobné, přisedlé, často
jednopohlavné, s redukovanými obaly;

Tyčinky - zpravidla 3+3, často srostlé v
synandrium;

Gyneceum - obvykle 3, synkarpní
nebo pseudomonomerní;

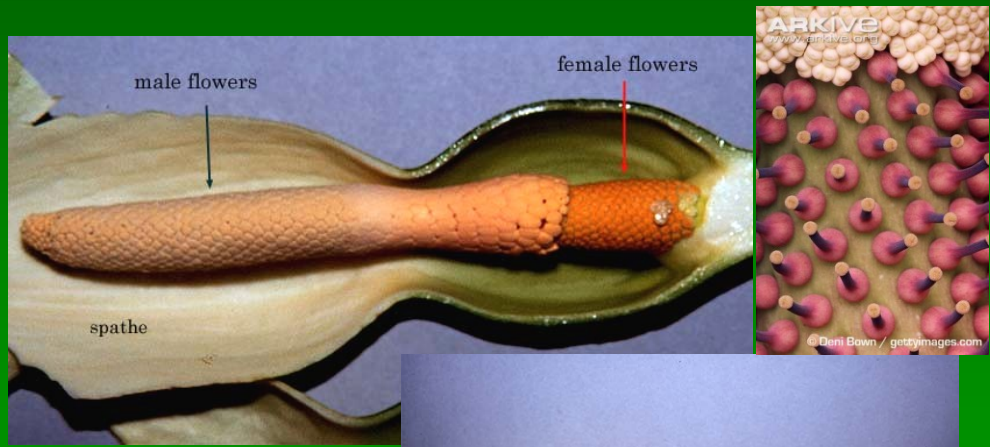
Semeník - svrchní nebo ponořený do
palice.

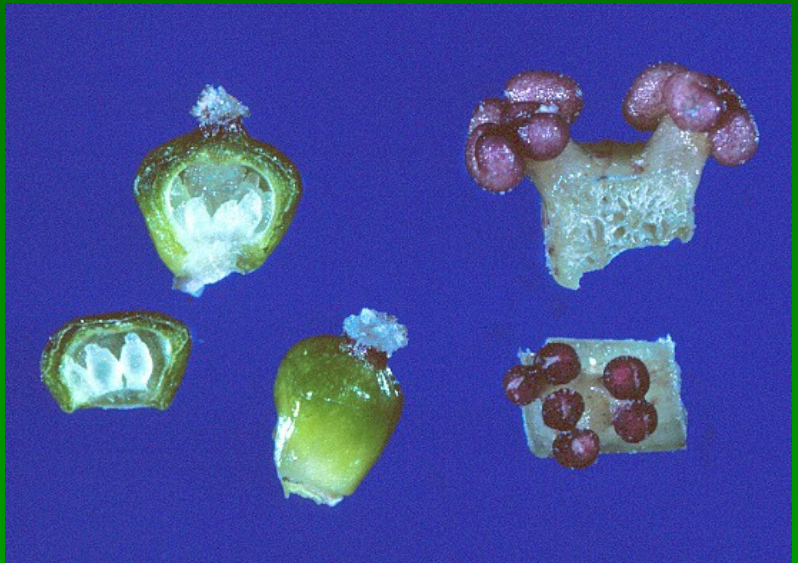
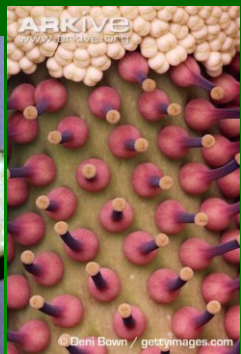
Calla palustris

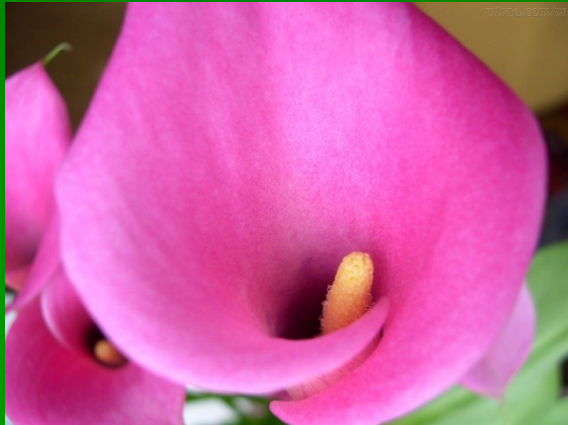
2010 © Peter M. Dziuk

Alocasia sp.

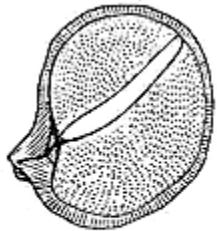

květenství palice, podepřené
toulcovitým listenem pestrých barev

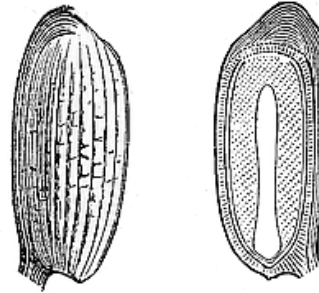

Plody - bobule nebo nažky

Semena – s přímým embryem

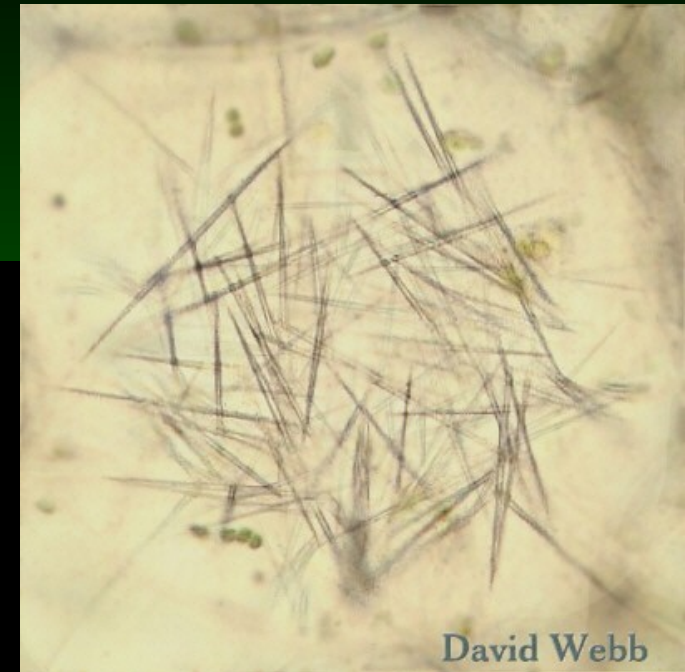
Arum.
Seed cut vertically
(mag.).

Calla.
Seed, entire and cut vertically
(mag.).

V buňkách mají často krystaly
šřavelanu vápenatého, které
mohou při požití způsobit otoky

David Webb

Dieffenbachia picta
Araceae
Calcium oxalate raphide
Gerald D. Carr

a nebo
dokonce
zadušení
(*Dieffenbachia*).

Ochrana proti herbivorům – jen minimálně jsou *Araceae*
konzumovány housenkami

V ČR vzácně d'áblík bahenní (*Calla palustris*) – oddenek dříve sbírán pod jménem *radix Dracunculi palustris* jako lék proti zmijímu uštknutí a jako prostředek pro pocení. Chutná ostře a palčivě – je jedovatý!

Ve Skandinávii byl sušený a mletý oddenek zbavován vyplavováním palčivé a hořké chuti a v době hladomorů byl používán jako přísada do obilné mouky.

lesní druhy rodů árón (*Arum*) – á. plamatý (*A. maculatum*) – Čechy /
á. východní (*A. orientale*) – Morava a Slovensko.

Jedovaté hlízy árónu byly sušeny a ovařením či pražením zbavovány jedovatosti a
palčivé chuti. Semleté se v dobách hladomorů přidávaly do obilné mouky.

Arum maculatum

Mnohé americké tropické druhy jsou často pěstované jako okrasné v květináčích – pro ozdobné, většinou červené, toulce se pěstují druhy rodu *Anthurium* (chvostokvět),

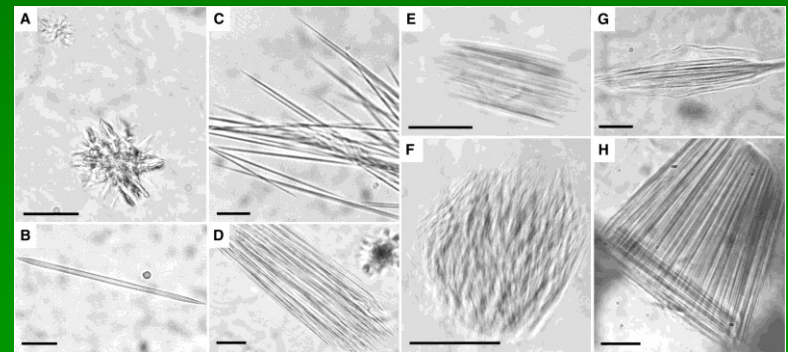
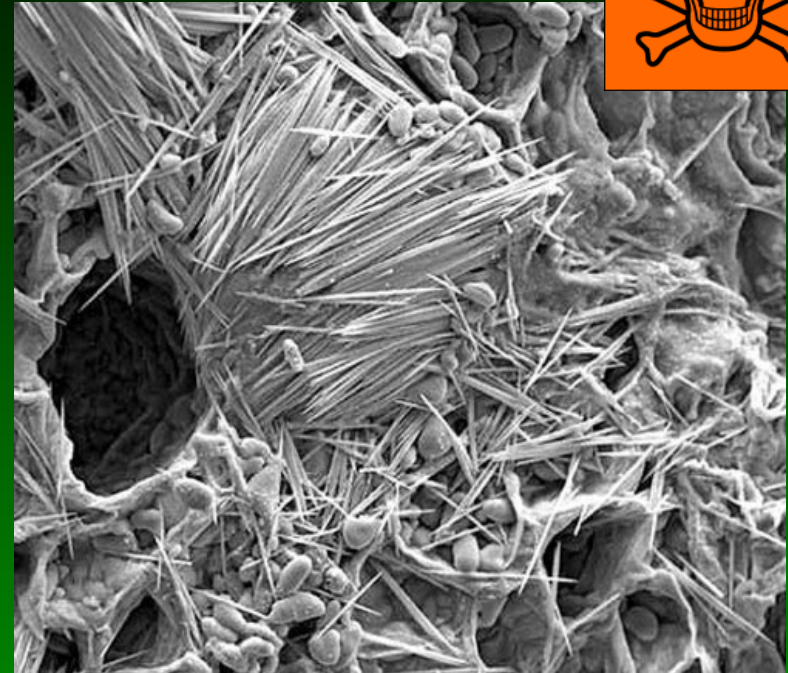
pro ozdobné děrované listy se pěstují druhy rodu *Monstera*,

pro okrasné listy se dnes pěstuje i *Alocasia amazonica*

Dieffenbachia okrasné listy obsahují nebezpečné oxalátové raphidy

opravdu nenáročnou pokojovkou je *Epipremnum aureum* (lidově potos) s často panašovanými listy

Palice *Amorphophalus titanum* ze Sumatry dlouhá až 2 m patří mezi největší / nejtěžší květenství u rostlin vůbec;

Palice vydávají silný mrtvolný zápach lákající masažky, jako opylovače.

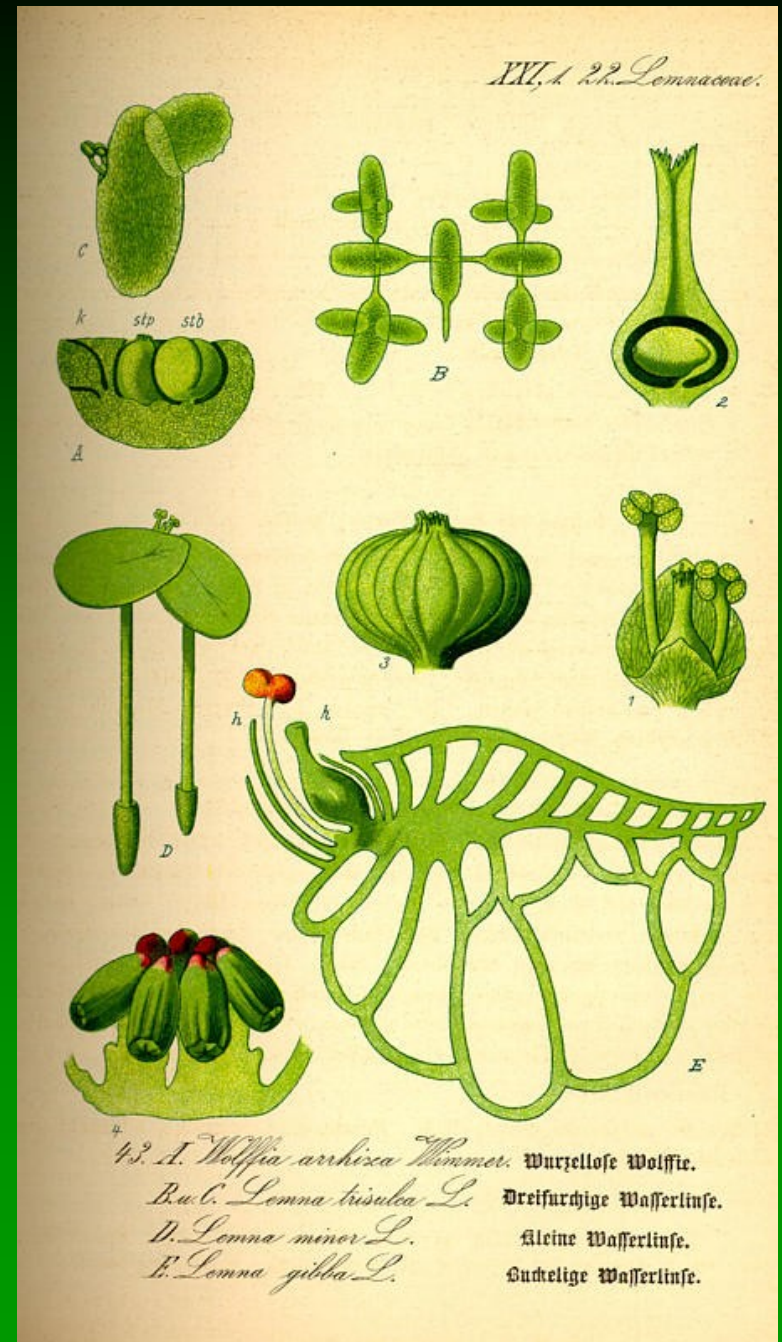

Podčeleď *Lemnoideae* – okřehkové

Vzplývavé vodní byliny s velmi redukovaným tělem, tvořeným články plochého stonku.

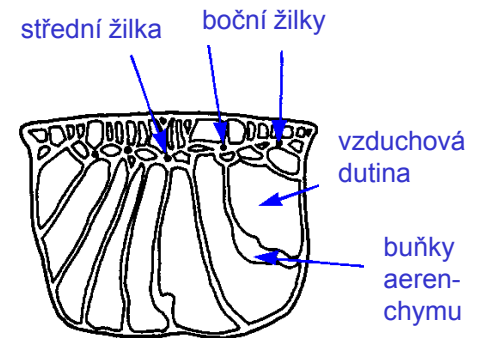
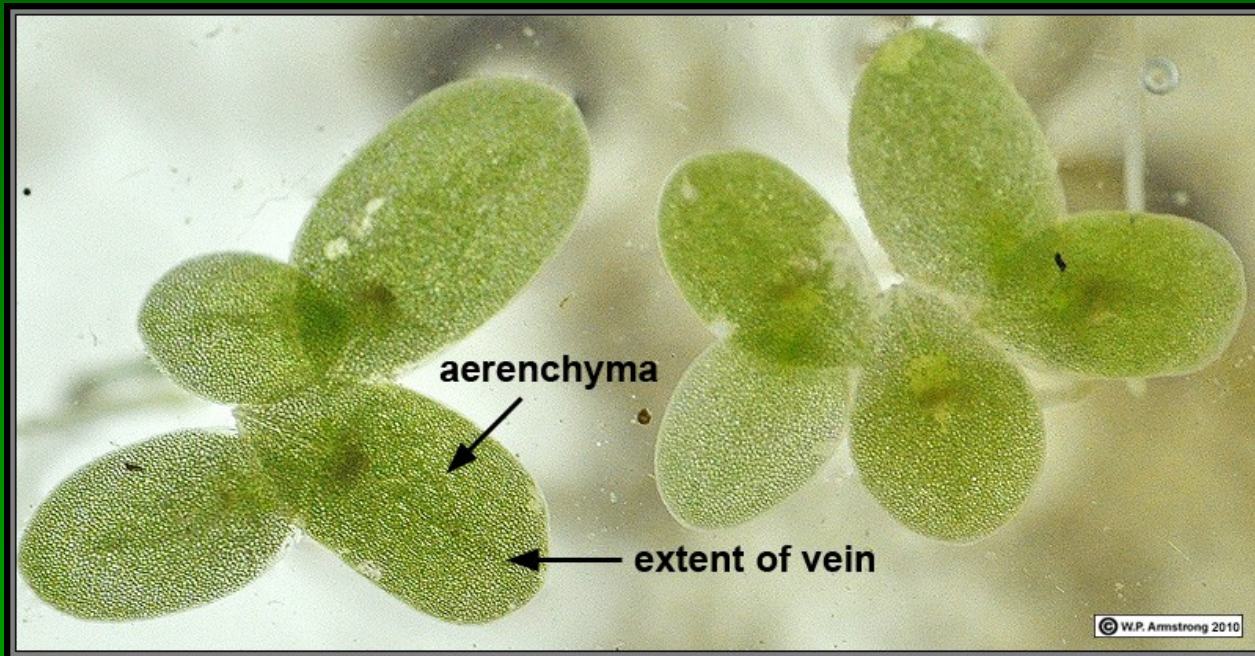
Intenzivně se množí vegetativně, kvetou jen velmi vzácně 6/43;

kosmopolitně rozšířené; u nás 2 rody a 4 druhy.

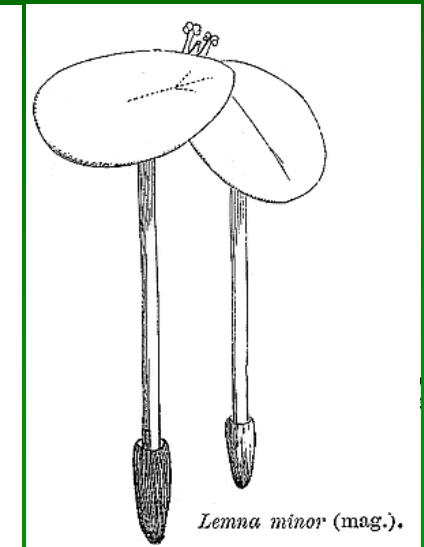
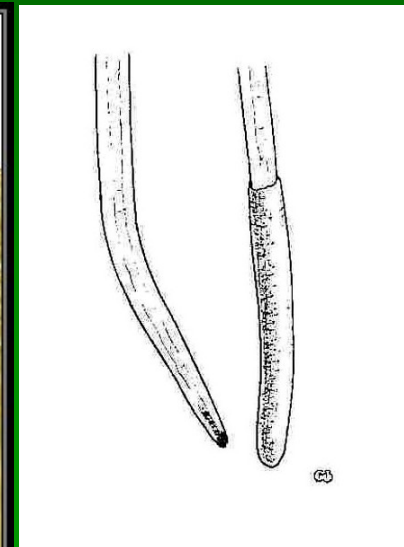
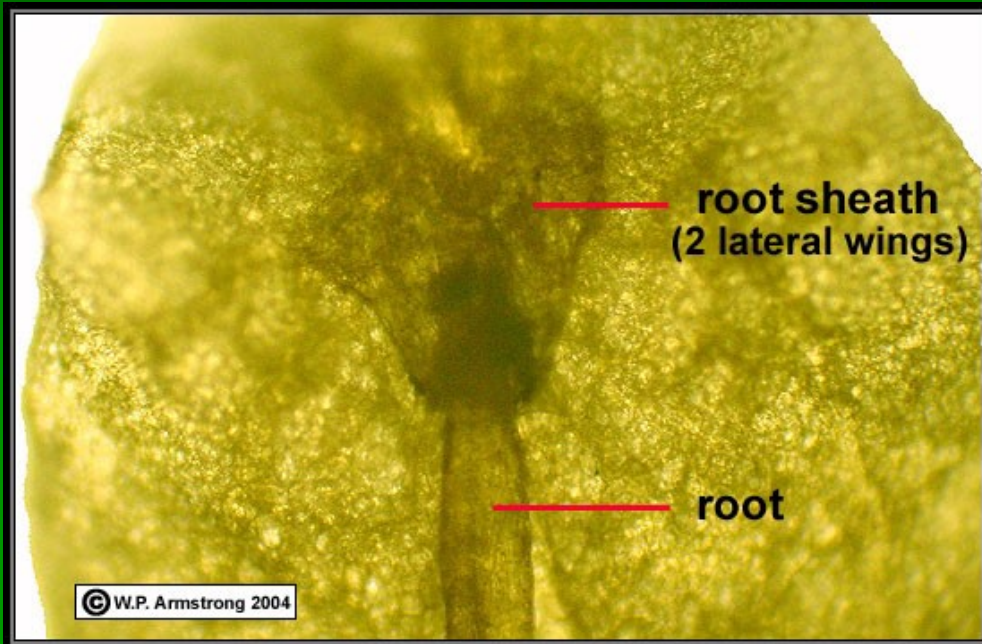
Lodyžní články

- s několika souběžnými nebo bez cévních svazků,
- uvnitř s aerenchymem

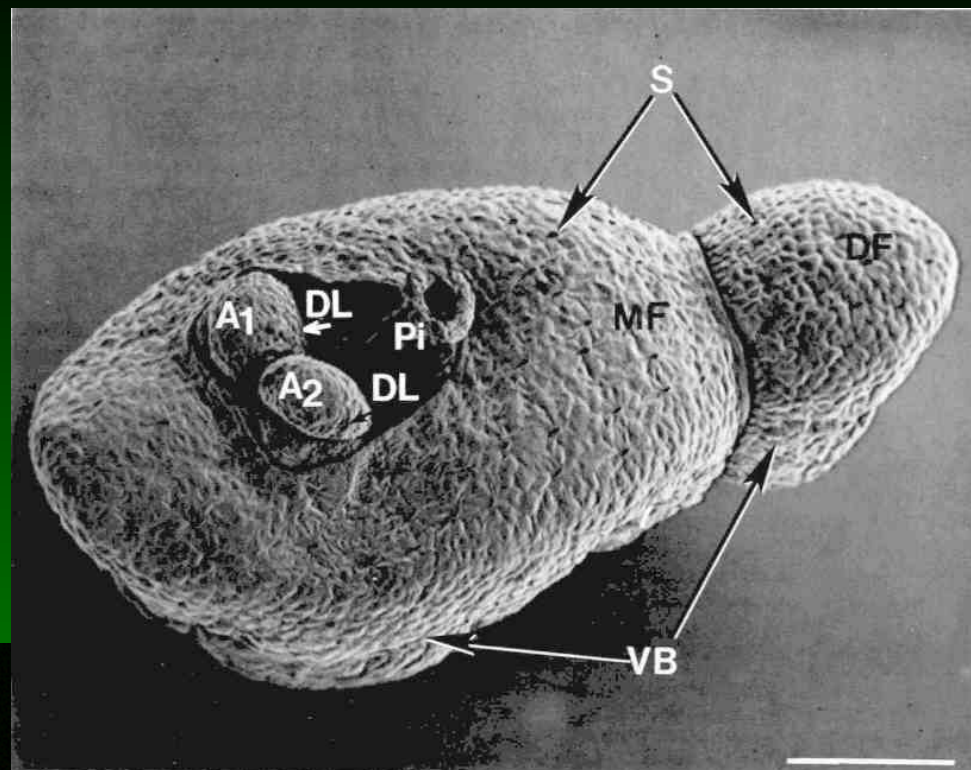

Kořeny

- někdy chybí
- bez rhizoidů
- na bázi chráněné
pochvitě uspořádanými
šupinami
- s výraznou čepičkou

Květy
 miniaturní, jednopohlavné,
 bezobalné, skládající
 květenství s 1-2 samčími
 květy (tyčkami) a 1
 samičím květem (pestíkem),
 v dutince na svrchní straně
 lodyžních článků.

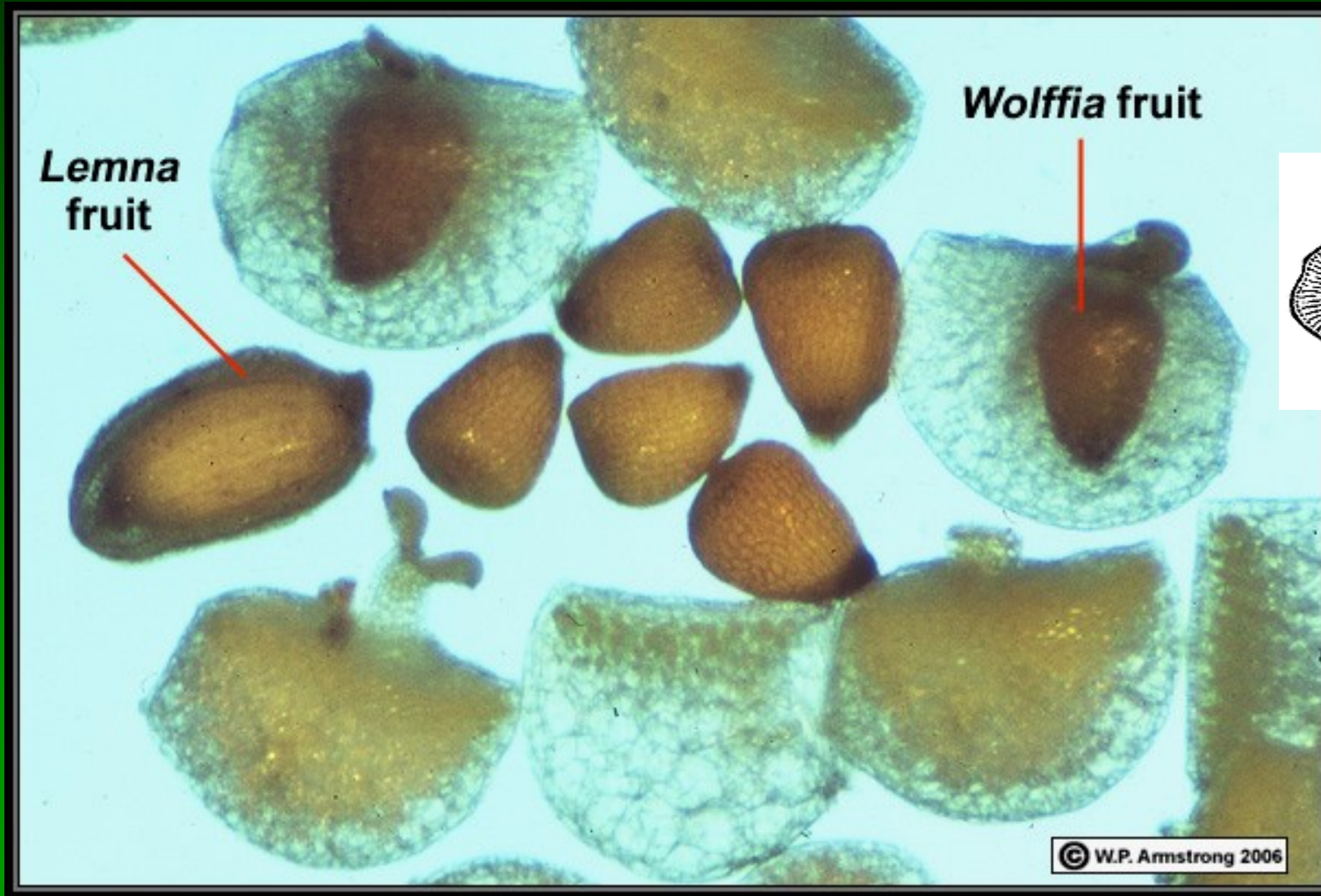
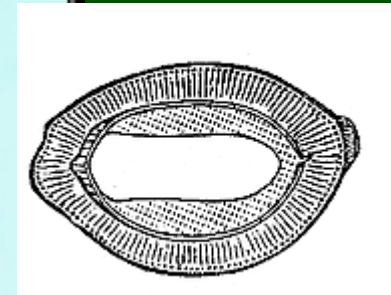
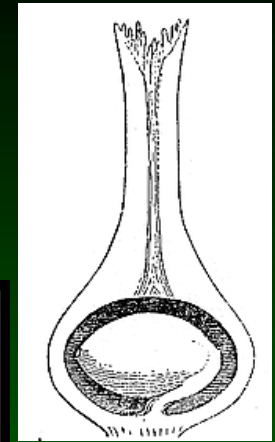

G1 svrchní

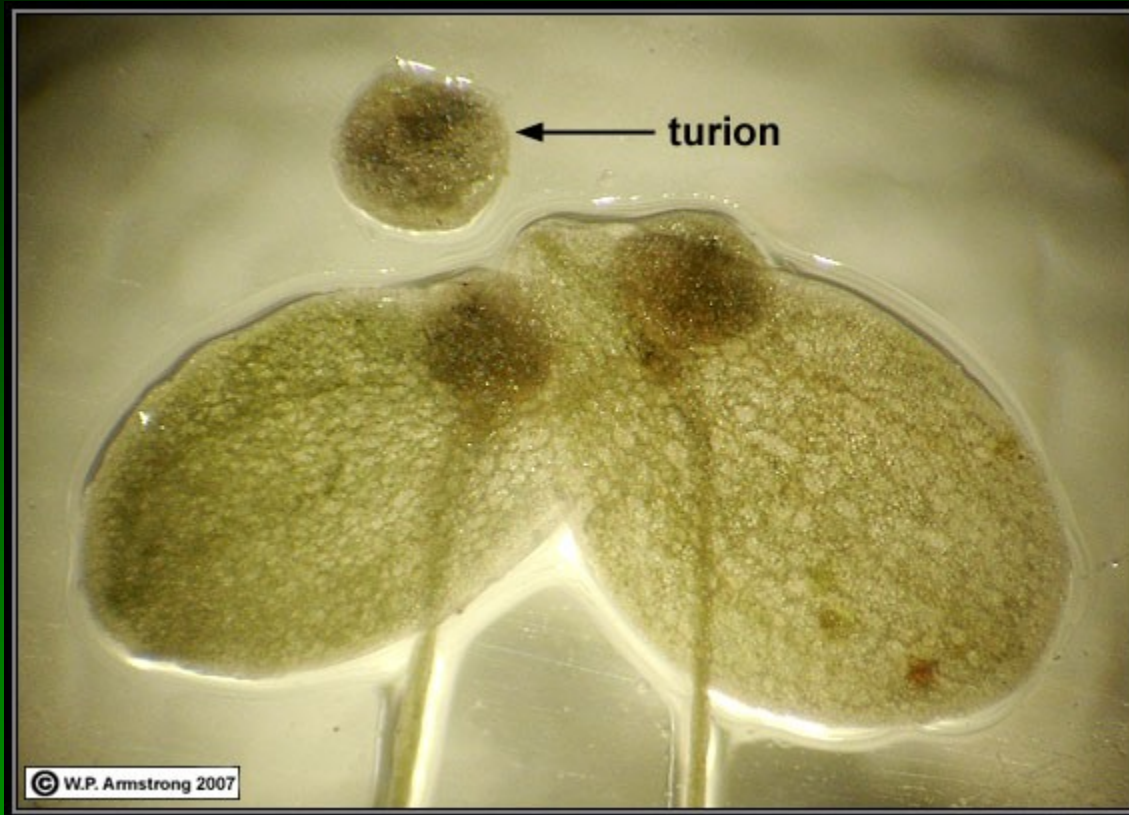
(někdy květenství
 okřehků
 interpretováno
 jako jeden květ s
 jedním pestíkem a
 dvěma tyčkami)

Semeník jednopouzdrý, nejčastěji s 1 vajíčkem
Plod nažka / embryo přímé

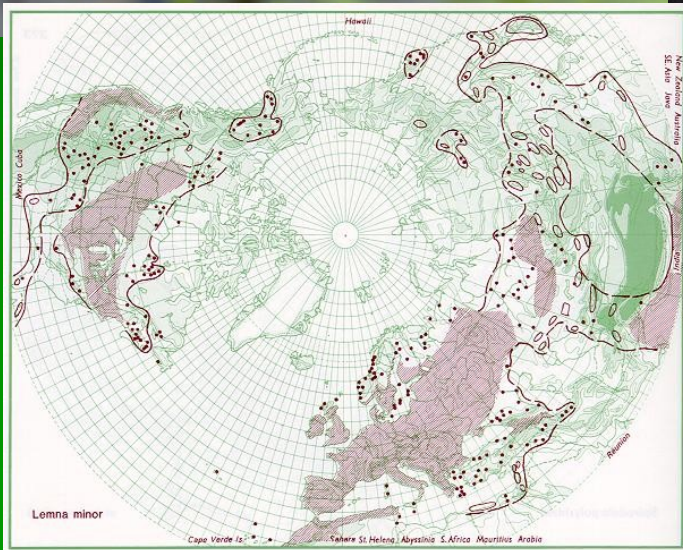

Zimu přežívají ve formě zimních pupenů = turionů

Nejběžnější jsou u nás okřehek
menší (*Lemna minor*)

(okřešky mají po 1 kořítku na
článek)

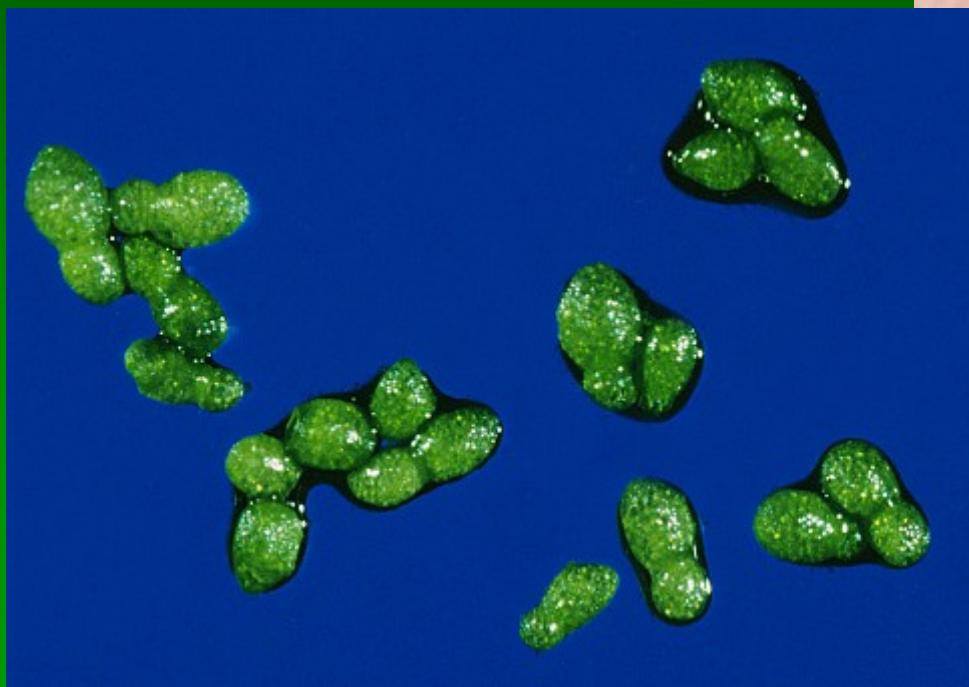

pokrývající často zcela hladiny rybníků světle zeleným povlakem

Lemna minor
Foto: Per M. Hagen

Patří sem také nejmenší známá kvetoucí rostlina – *Wolffia microscopica* viditelná dobře jen s použitím lupy nebo mikroskopu.

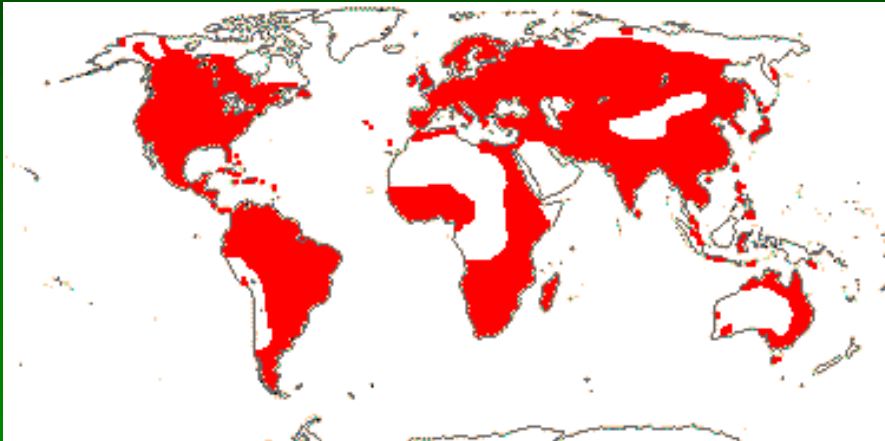

***Alismataceae* – žabníkovité**
Vodní a bahenní byliny,

rozšířené v tropech až mírných pásmech, chybí v pouštních oblastech

13/90, u nás domácí 2/3

Listy - s řapíkem, obvykle v růžici, někdy heterofylie – tvarová odlišnost listů ponořených a vzplývajících

Žilnatina - silné střední žebro

- několik souběžných nebo dlanitých silnějších žilek
- mnoho transverzálních tenkých žilek

Pletiva - bez rafidů šťavelanu vápenatého

Alisma plantago-aquatica

Sagittaria sagittifolia

Květy v přeslenitých
latách, entomogamní
nebo hydrogamní,
vyrůstají z paždí listenů

Květy oboupohlavné (*Alisma*)
nebo jednopohlavné
(*Sagittaria*)

Alisma plantago-aquatica
Alismataceae
© G. D. Carr

Květní obaly
rozlišené

K 3

C 3

bílá

nebo růžová

Alisma subcordatum

Tyčinky - 3+3 – *Alisma* / mnoho – *Sagittaria*

Gyneceum - apokarpní,
mnoho-6 plodolistů,
svrchní na vyvýšeném květním
lůžku

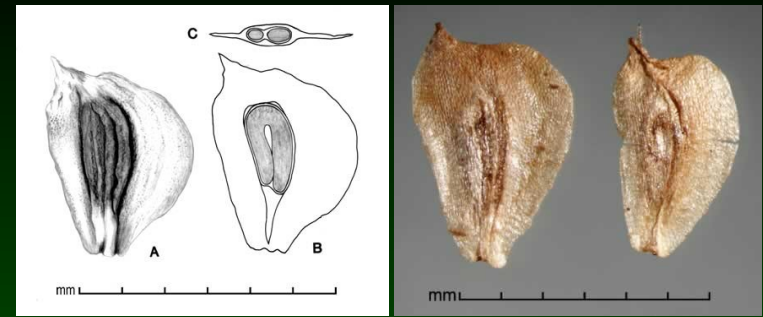
1 vajíčko / 1 plodolist

Plody - zpravidla nažky

Alisma

Sagittaria

Semena - bez endospermu, se silně zakřiveným embryem

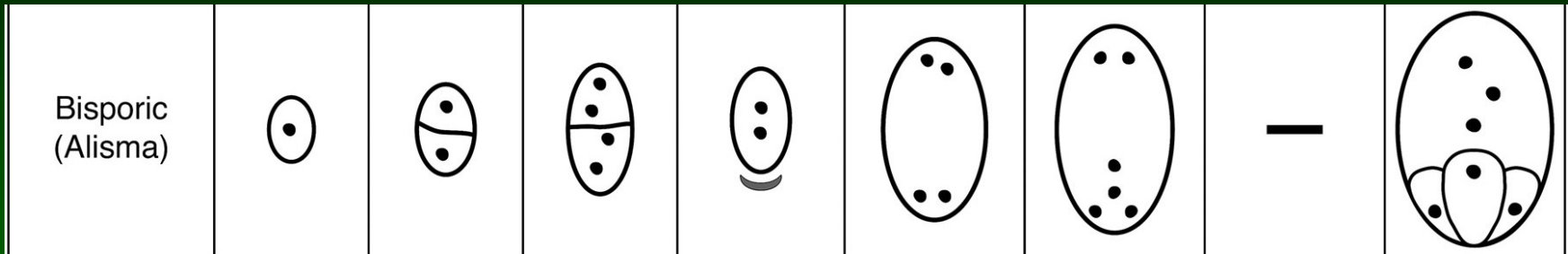

Alisma

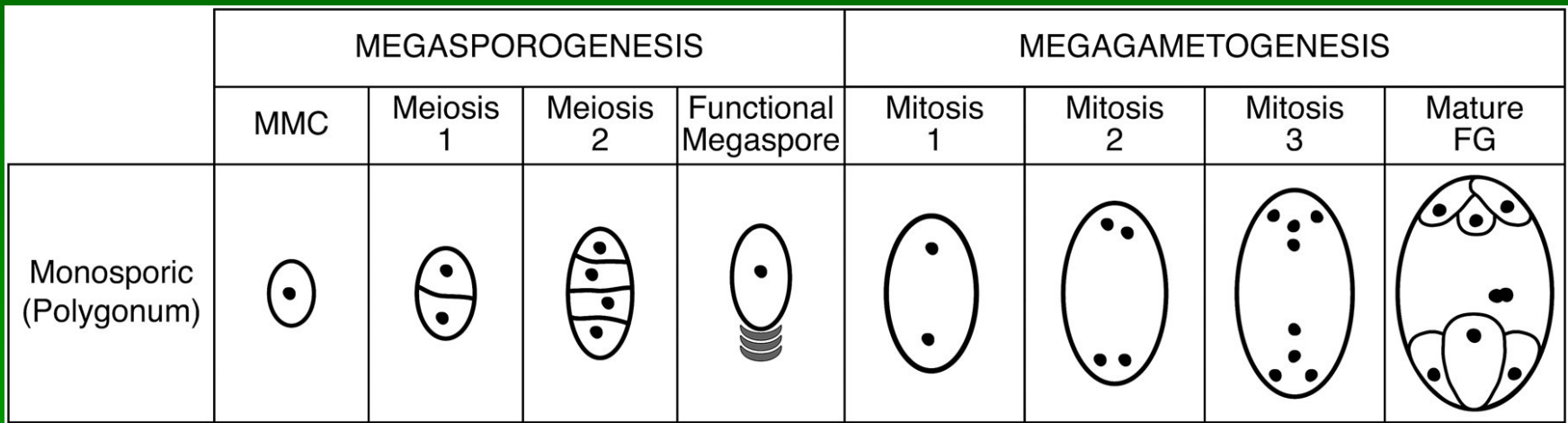

Sagittaria

Zárodečný vak bisporic (4-6 jaderný)

Alismataceae

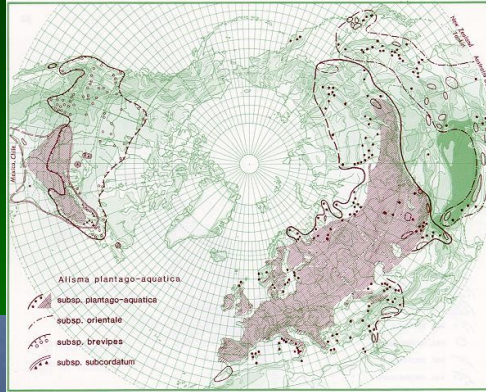

monosporický 8-jaderný má 75 % krytosemenných

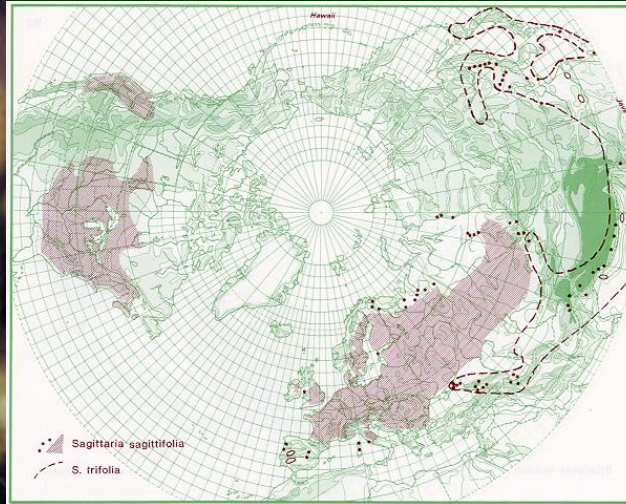
žabník jitrocelový

(*Alisma plantago-aquatica*)

často na březích stojatých vod

šípatka střelolistá (*Sagittaria sagittifolia*)
 dvoudomá (až jednodomá) s šípovitými čepelemi
 listů na hladině stojatých vod

3. řád *Liliales*

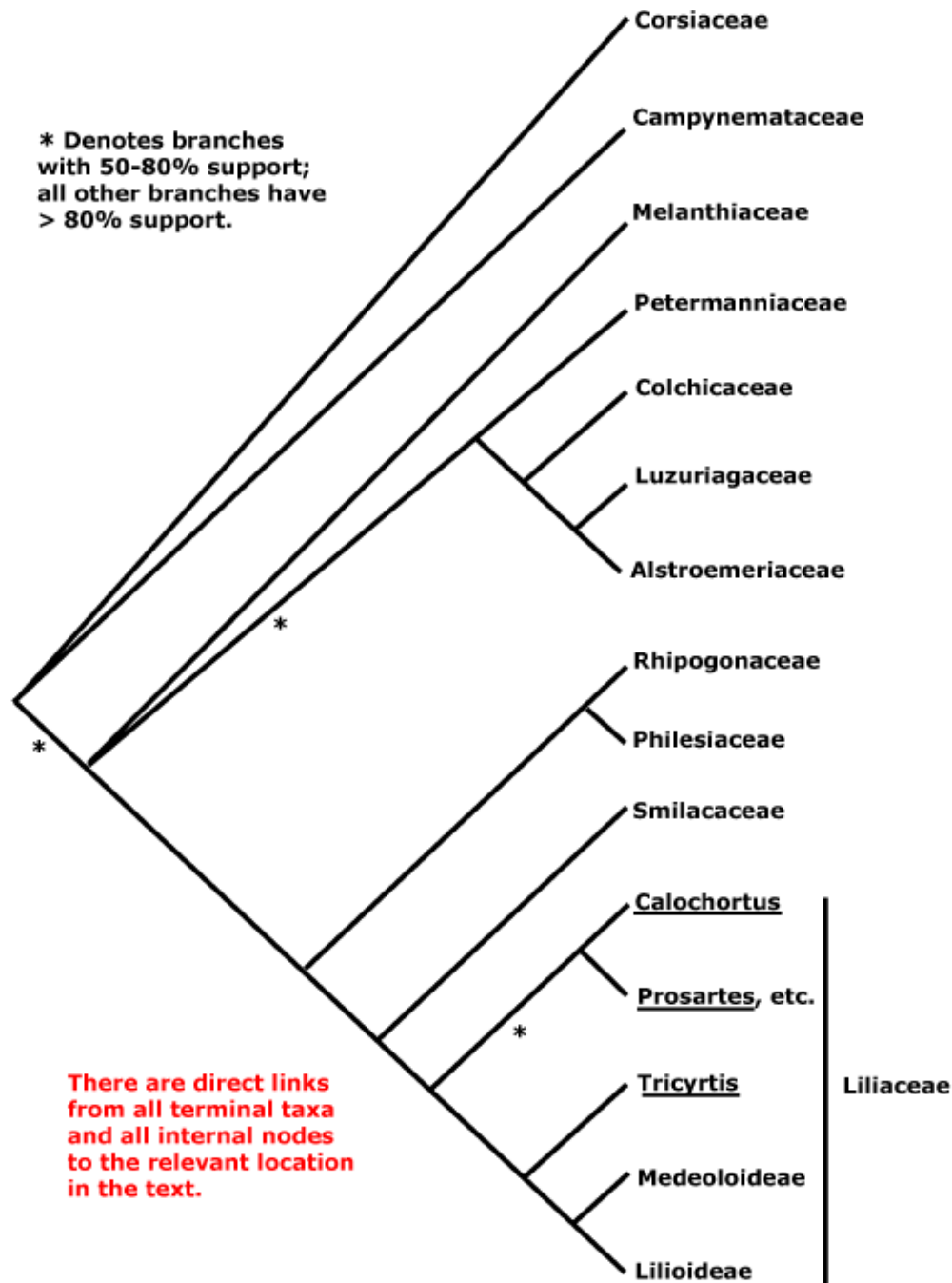

Řád *Liliales* – liliovitvaré

Zahrnuje jednu větší
čeleď *Liliaceae*

a několik dalších
menších čeledí, z nichž
významnější jsou
Colchicaceae a
Meanthiaceae,
pojímané někdy i jako
podčeledi liliovitých

osemení bez
fytomelaninu,
okvětí často skvrnité

***Liliaceae* – liliovité**

Vytrvalé byliny, často s podzemními cibulemi;

Pletiva - někdy s alkaloidy.

Od tropů až do polárních oblastí, častěji na severní polokouli, zejména v jihozápadní a střední Asii.

Někteří zástupci mají velký genom, zejména druhy rodu *Fritillaria*, které mají největší známé genomy mezi rostlinami vůbec.

- Listy** - obvykle v růžici nebo střídavé,
 - se souběžnou žilnatinou
 - bez řapíku

Květy - zpravidla
aktinomorfní a
oboupohlavné,
větší jednotlivé i
drobné v bohatých
květenstvích,

okvětí zpravidla
volné, nejčastěji
3+3, někdy skvrnité

Tyčinky - obvykle 3+3

Lilium bulbiferum

Prašníky - vrtivé

Pestík srostlý ze 3 plodolistů,
semeník svrchní.
Semena plochá,
uspořádaná ve sloupcích.

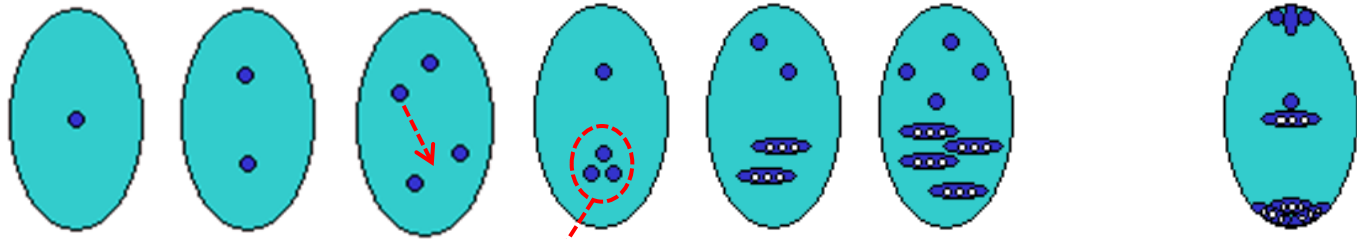
Carpels

Plod pouzdrosečná
tobolka

Zárodečný vak tetrasporický (8 jaderný = 4 haploidní + 4 triploidní jádra)

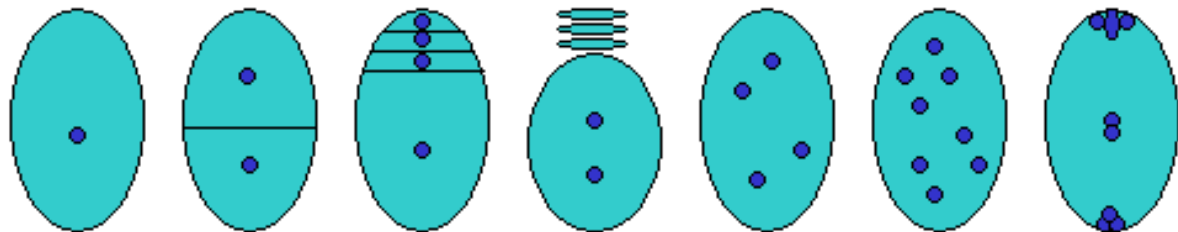
Lilium

tři chalazální
spóry fúzují

Liliaceae

Polygonum

75 % krytosemenných

V zahradách se pro okrasu pěstují
např. druhy rodů lilie (*Lilium*),

Lilium tigrinum

Lilium bulbiferum

The Kyoto Shimbun Co.,Ltd.

Fritillaria imperialis L.
©Bernd Liebermann

Fritillaria meleagris L.
©Thomas Schoepke
www.plant-pictures.com

řepčík (*Fritillaria*),

tulipán (*Tulipa*).

Liliaceae

Původních je u nás jen několik druhů – např. v podrostu listnatých lesů lilie zlatohlávek (*Lilium martagon*)

nebo
horská
lilie cibulkatá
(*Lilium
bulbiferum*).

Na jaře na loukách rozkvétají nenápadné křivatce (*Gagea*).

Gagea lutea

4. řád *Asparagales*

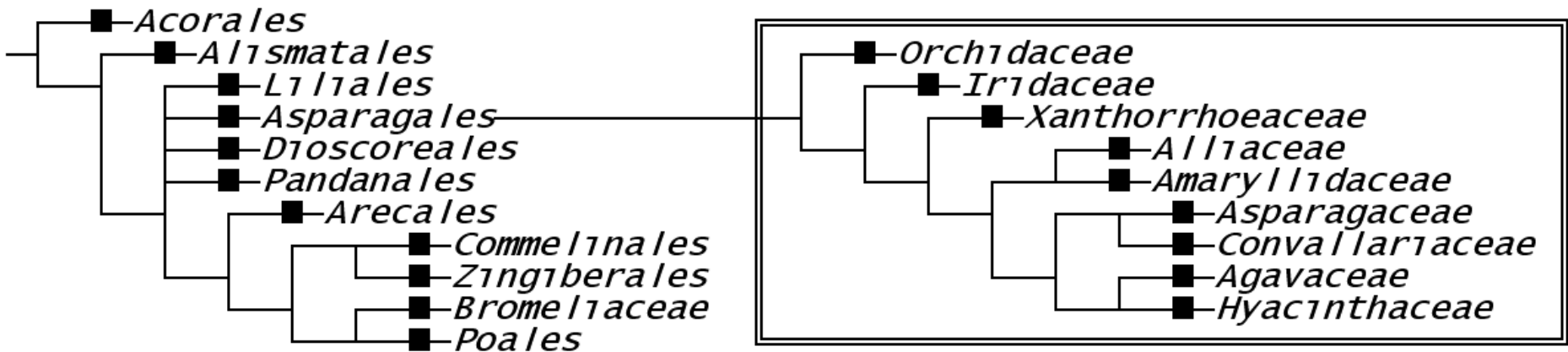

řád *Asparagales* – chřestotvaré

20 čeledí (dříve řazeny k široce pojímané čel. *Liliaceae*)

rostliny rozmanitého habitu, vzácně sekundárně tloustnoucí dřeviny, sukulenty nebo liány

černě zbarvené osemení - tmavý pigment **fytomelanin** (u ostatních jednoděložných se nevyskytuje).

Orchidaceae – vstavačovitě

Terestrické nebo epifytické byliny, často s endotrofní mykorrhizou, někdy saprofytní.

Po hvězdnicovitých druhá největší čeleď, 750/20000 kosmopolitně, s převahou druhů v tropech; u nás 25/55, vesměs ohrožených druhů

Listy střídavé, se
souběžnou
žilnatinou.

Orchidaceae

Kořeny

- u terestrických často s hlízkami
- u epifytních často vzdušné

Květy jednotlivé, nebo
v hroznovitých květenstvích,

Dactylorhiza majalis

Cypripedium calceolus

Květy zpravidla
oboupohlavné,
homochlamydní,
zygomorfní, 3četné,

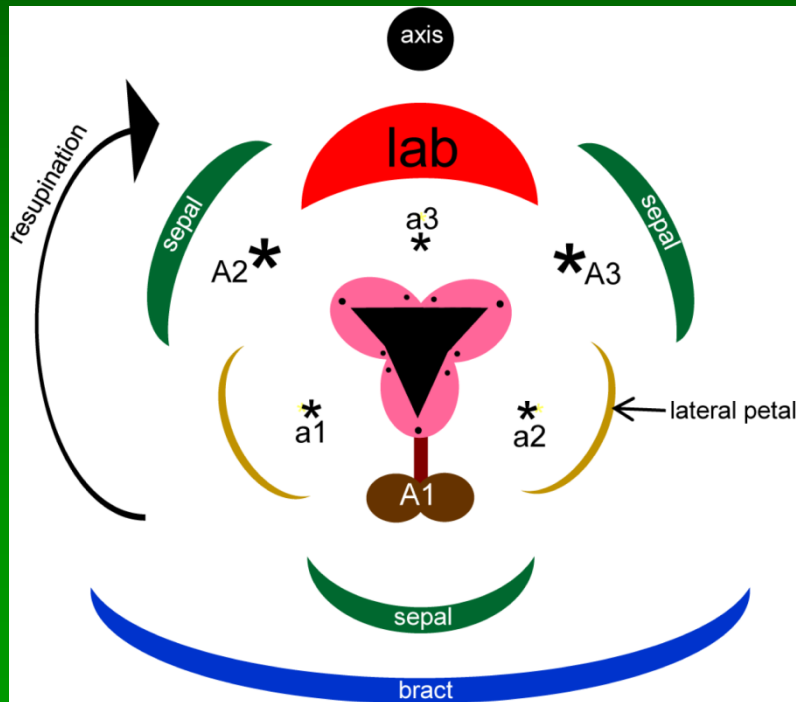
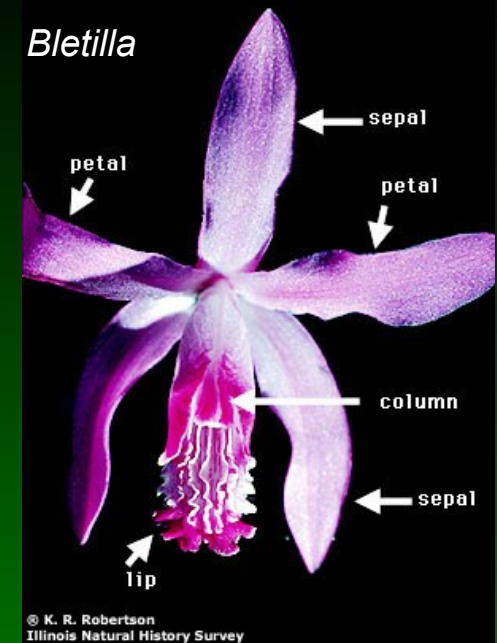
tvarem někdy
květy napodobují
různé druhy
hmyzu –
adaptace na
entomogamii.

Ophrys ciliata

Květní obaly - 3+3,

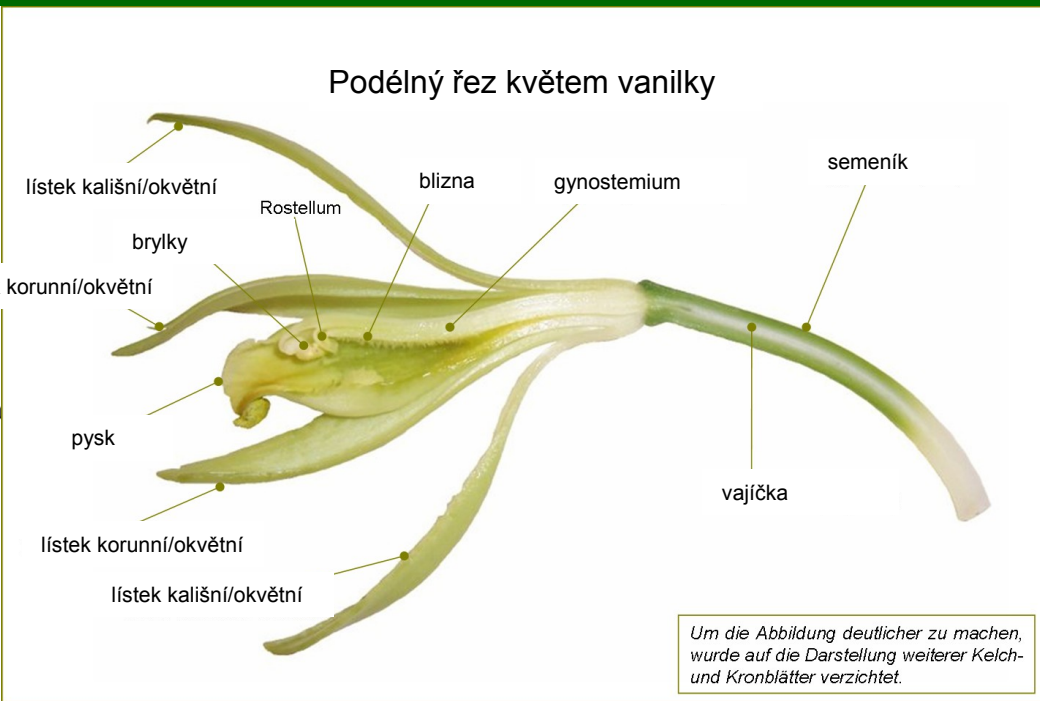
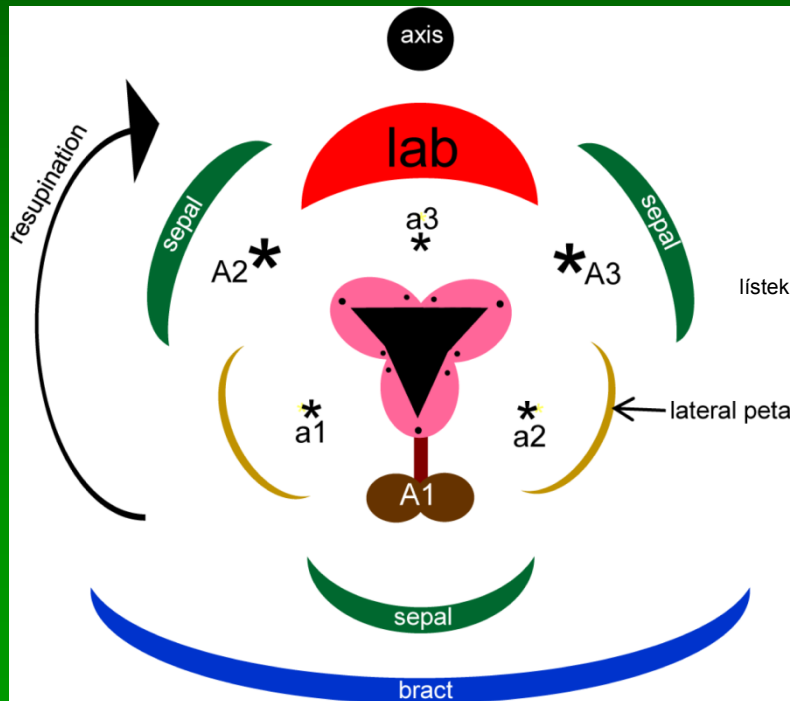
- často s bazálními nektarii,
- vnější kruh někdy kalichovitě zbarvený,
- vnitřní korunovitě zbarvený,
- jeden lístek vnitřního kruhu bývá přeměněn v **ostruhatý pysk**; pysk vzniká přeměnou horního lístku, protože je však spodní semeník zkroucen o 180° zaujímá dolní polohu

A 1 – srostlá s čnělkou ve sloupek
(gynostemium)

zobánkatá přední část blizny (rostellum) –
uzavírá cestu k nektaru

Pylová zrna spojená voskem v kyjovité
útvary – **brylky** (pollinia) s lepivým štítkem
(viscidium)

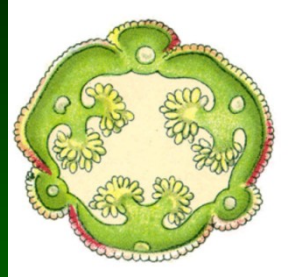

Gyneceum cénokarpní ze 3
plodolistů,
Semeník spodní,
jednoupouzdry s množstvím
vajíček

Plod - tobolka s množstvím
(až několika miliony)
drobounkých semen šířených
větrem
- puká 3 nebo 6 chlopněmi

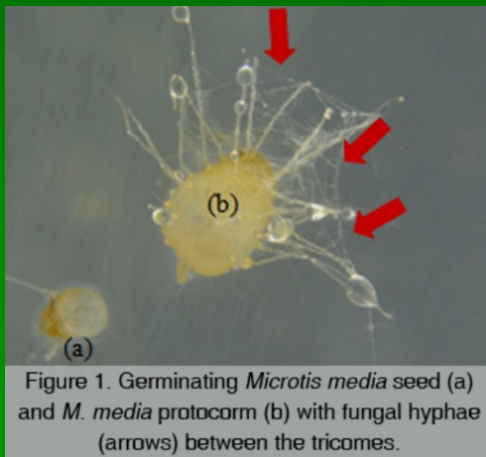
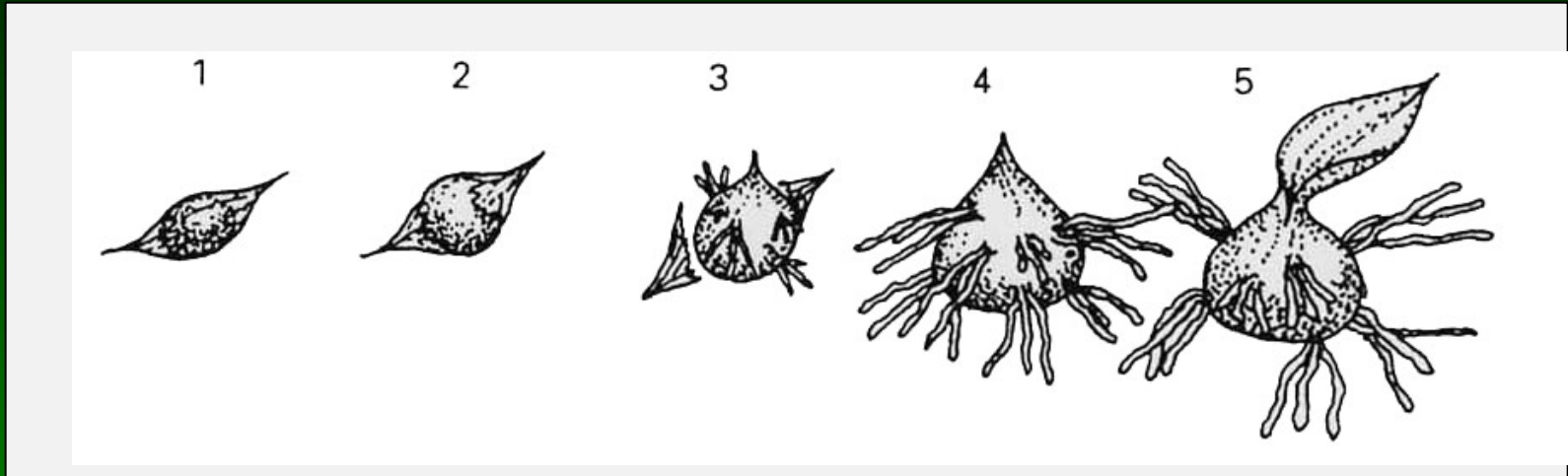
Semena **drobná**, sestávají jen z mála buněk a **chybí jim endosperm**

embryo
nedokonale
vyvinuté

semena
Cypripedium

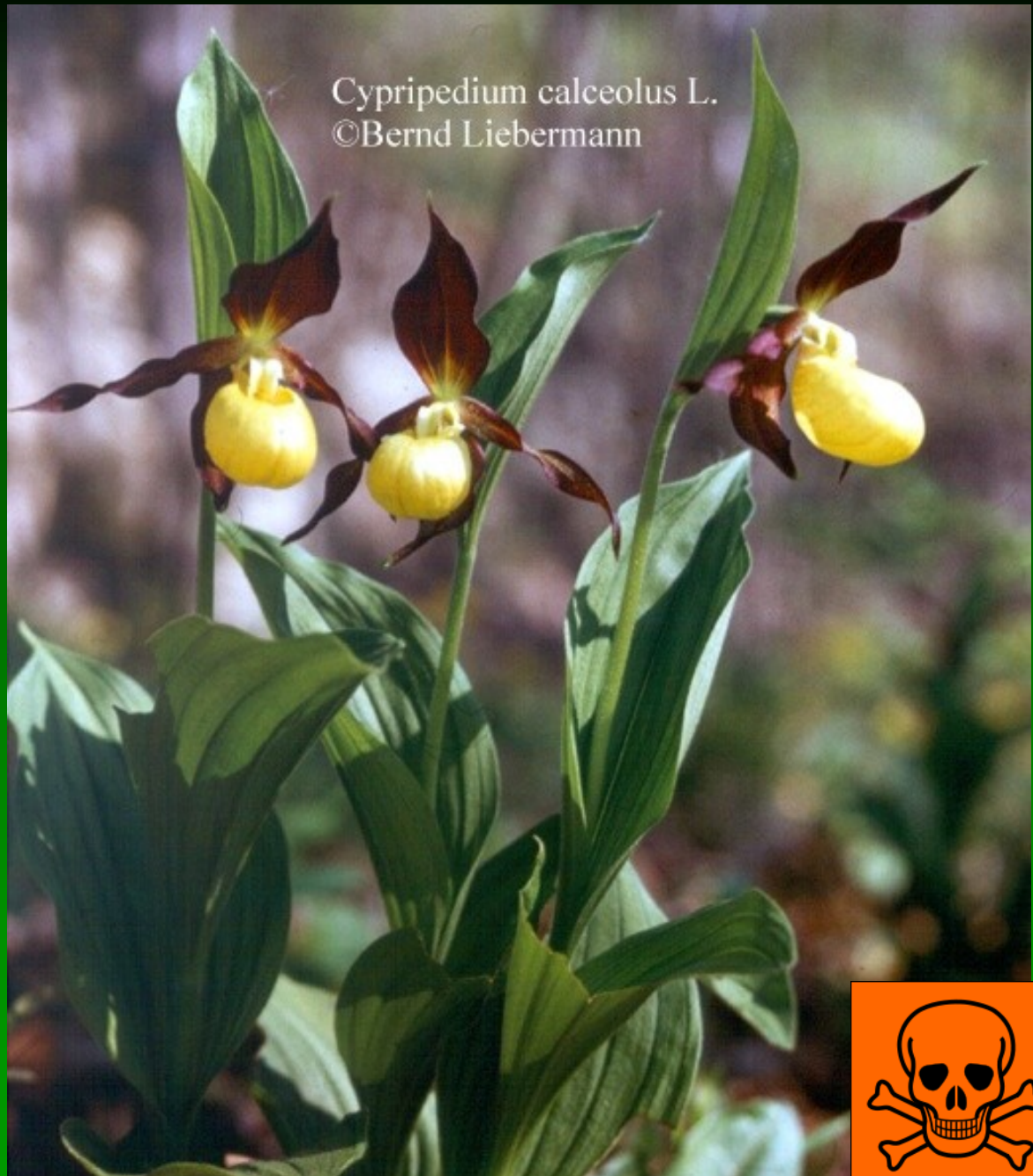
Z drobnoukých semen „vyklíčí“ nejprve mykoheterotrofní - protokormy

střevíčník
pantoflíček
(*Cypripedium calceolus*),
Cypripedioideae
mají volný pyl

Paphiopedilum

různé druhy rodů kruštík (*Epipactis*),

Epipactis atrorubens

kruštík široolistý (*Epipactis helleborine*) rostoucí v lesích.

pětiprstka (*Gymnadenia*),

prstnatec (*Dactylorhiza*),

Dactylorhiza sambucina

vstavač (*Orchis*).

O. purpurea

O. militaris

O. morio

K relativně hojnějším patří
prstnatec májový
(*Dactylorhiza majalis*),
rostoucí na vlhkých
lukách,

Lesní druh hlístník
hnízd'ák (*Neottia nidus-
avis*) nemá fotosyntézu a
je výživou zcela
saprofyticky závislý na
mykorrhize.

K užitkovým druhům náleží vanilovník plocholistý (*Vanilla planifolia*), liána původem z Venezuely a Karibské oblasti, jehož sušené plody se používají zejména v cukrářství.

V květinářstvích se jako okrasné prodávají často druhy rodů *Cattleya*,

Dendrobium,

Cymbidium,

Orchidaceae

Phalaenopsis

***Iridaceae* – kosatcovité**

60/800 zejména v subtropích
(obou polokoulí); nejvíc druhů
v již. Africe, trop. Americe a ve
Středomoří; u nás domácích
3/11.

SVÄRDSLILJA, *IRIS PSEUDACORUS* L.

Byliny s oddenky, hlízami nabo cibulemi.

Listy
čárkovité až
mečovitě, na
bázi
pochvaté,
střídavé,
často
dvouřadě
uspořádané.

Květy zpravidla velké, aktinomorfní i **zygomorfní**,
oboupohlavné a homochlamydeické.

Iris
Larger Blue Flag

Gladiolus cardinalis

Okvětí nejčastěji 3+3, na bázi srostlé

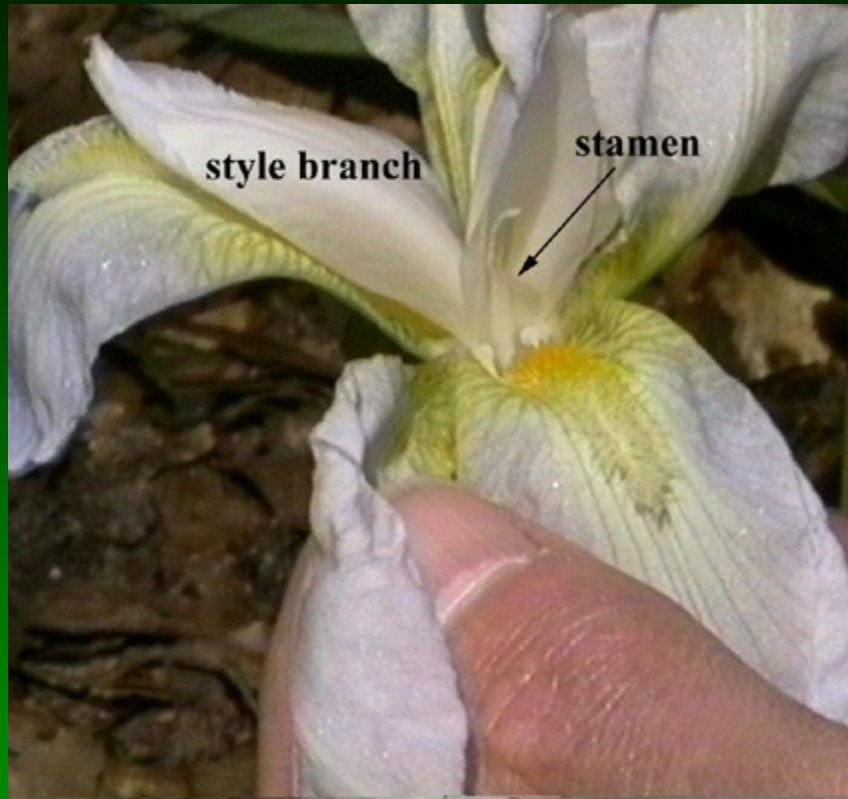

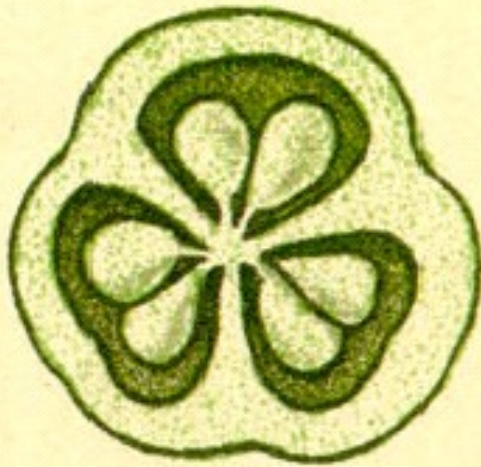
Iris cristata

Crocus sp.

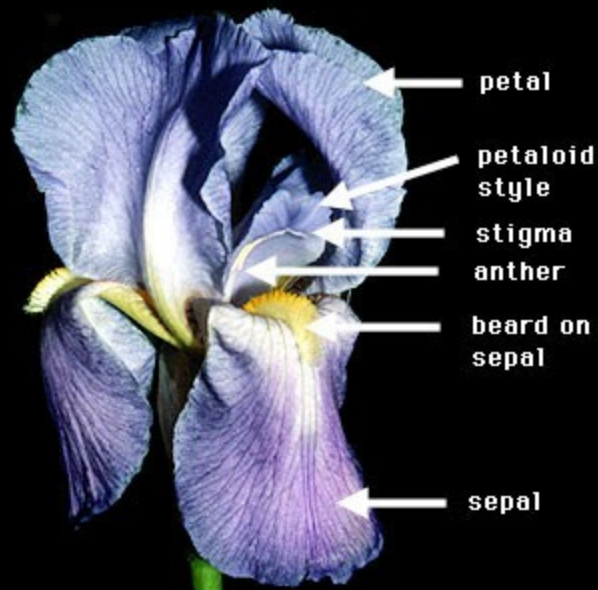
Tyčinky **pouze 3** (stojí proti lístkům vnějšího kruhu okvěť)

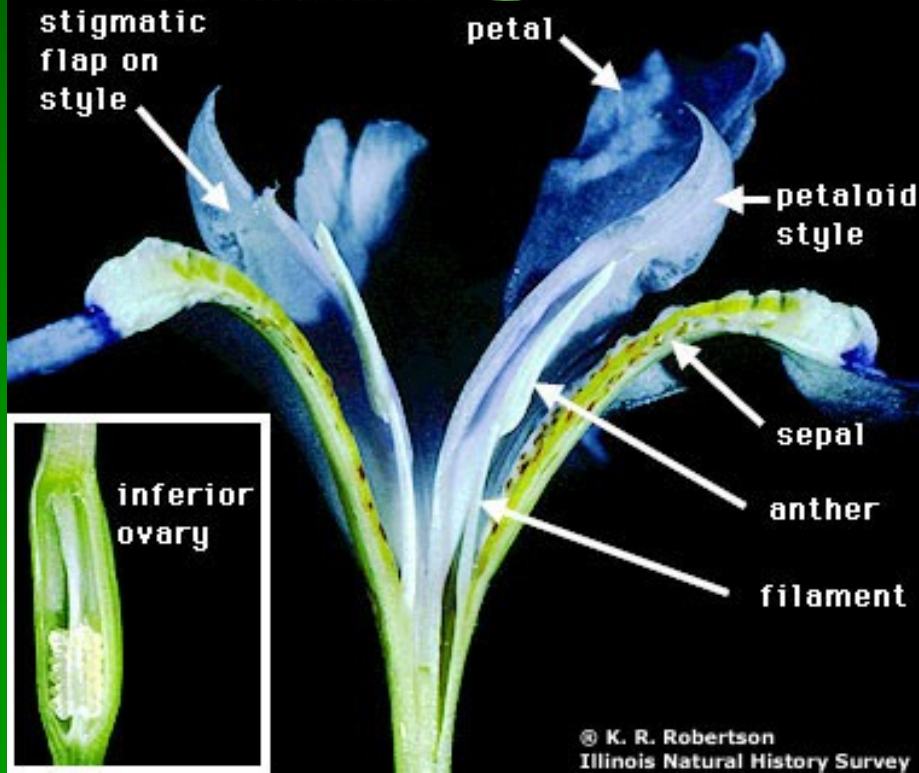

4

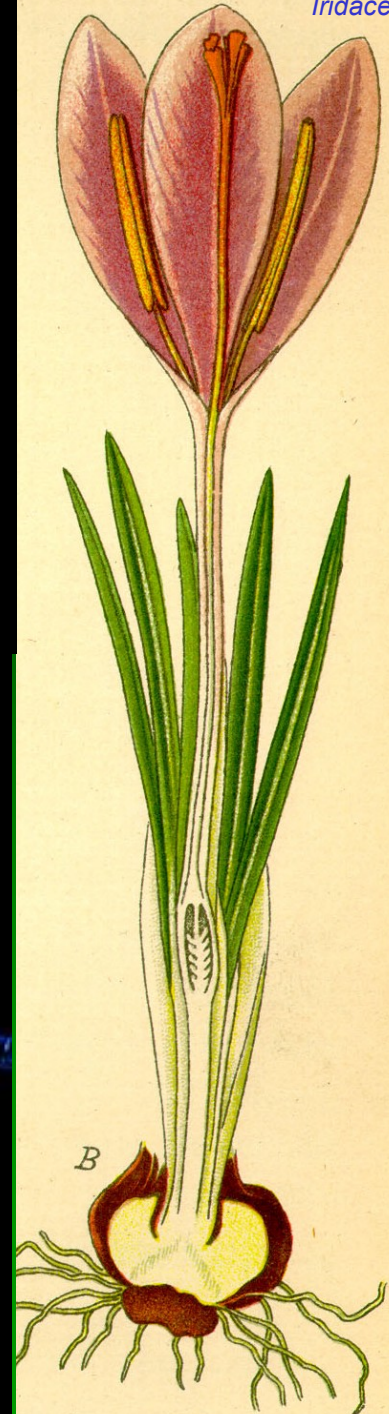
Gyneceum srostlé ze 3 plodolistů, se spodním semeníkem, trojklannými čnělkami, často lupenitě rozšířenými

© K. R. Robertson
Illinois Natural History Survey

© K. R. Robertson
Illinois Natural History Survey

Plod
tobolka,
semena
červená
nebo hnědá
bez
fytomelaninu

Iridaceae

K. R. Robertson
Illinois Natural History Survey

© K. R. Robertson
Illinois Natural History Survey

Na březích rybníků roste
často kosatec žlutý (*Iris
pseudacorus*),

jejichž zástupci jsou
někdy pěstováni
v zahrádkách, stejně
jako kosatec německý
(*Iris germanica*).

velmi vzácně se u nás v přírodě vyskytují zástupci rodu šafrán
(*Crocus*)

Crocus albiflorus

V květinářstvích se prodávají zástupci rodu frézie (*Freesia*) a mečík (*Gladiolus*).

Koření, barvivo a droga
šafrán jsou sušené
oranžové blizny šafránu
setého (*Crocus sativus*)
pěstovaného k tomuto účelu
hlavně ve Španělsku (na
1 g koření je třeba blizen ze
zhruba 100 květů).

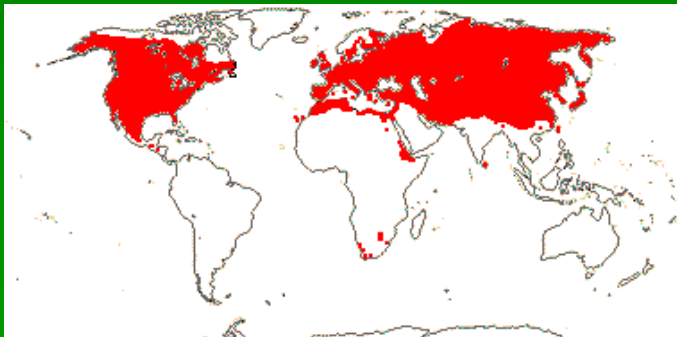
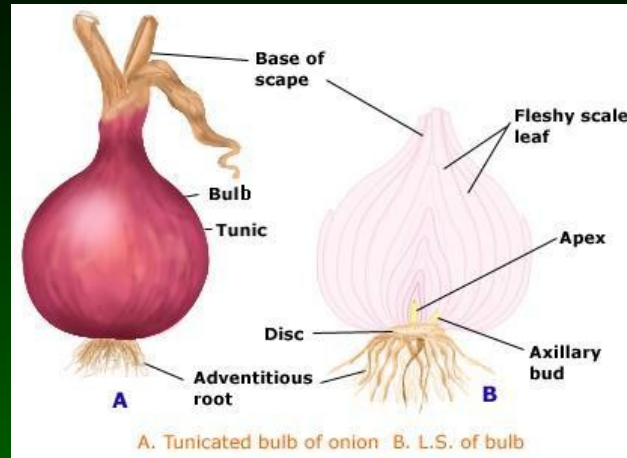

Alliaceae – česnekovité

Byliny s cibulemi;

v pletivech
s aromatickými sirnými
sloučeninami –
allylsulfidy.

13-30/600, hlavně na
severní polokouli

Listy často duté, v růžici nebo zdánlivě střídavé,

Květy střední velikosti, aktinomorfní,

Allium ursinum

ve zdánlivě okolíčnatých květenstvích – ve skutečnosti stažených šroubelech - podepřených blanitým toulcovitým listenem

květenství
na stvolu

Allium praecox

často fialové nebo modravé barvy

Allium nigrum

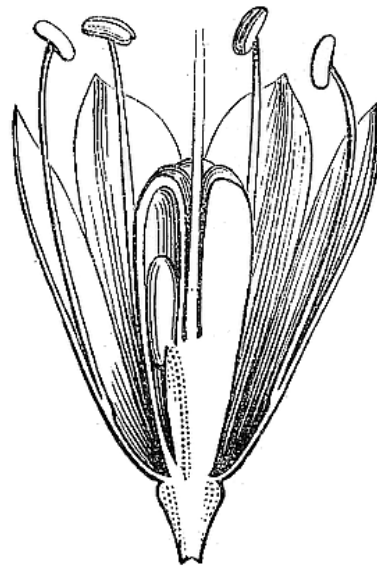
Allium christophii

COPYRIGHT J.R. MANHART

Okvětí 3+3 volné,
Tyčinky 3+3 volné
Pestík 3, synkarpní
Semeník svrchní

Allium vineale.
Vertical section of flower,
gynobasic style.

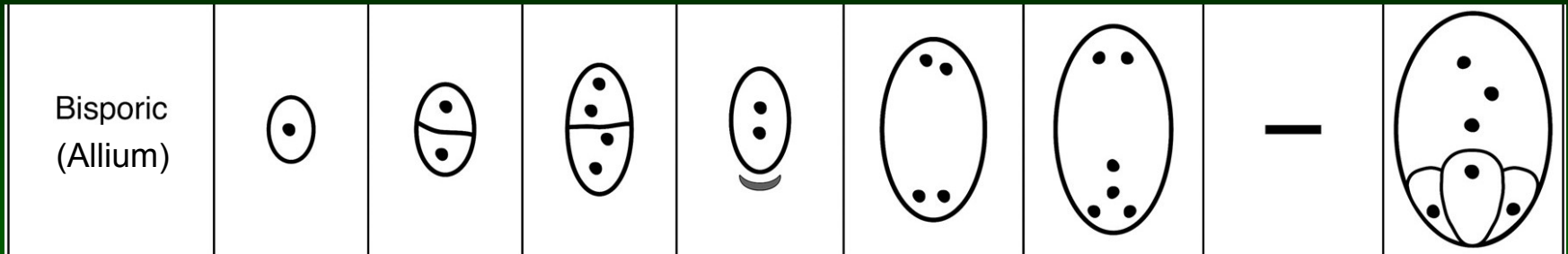
Allium Cepa.
Stamen with
appendiculate
filament (mag.).

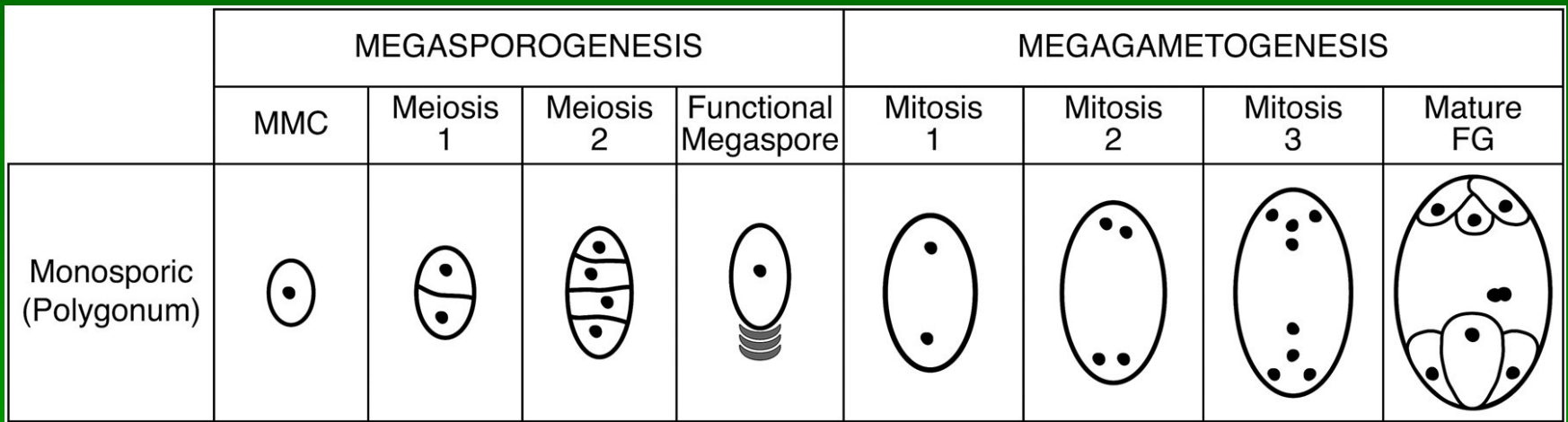
Plody tobolky s černými semeny.

Zárodečný vak bisporic (6 jaderný)

Allium

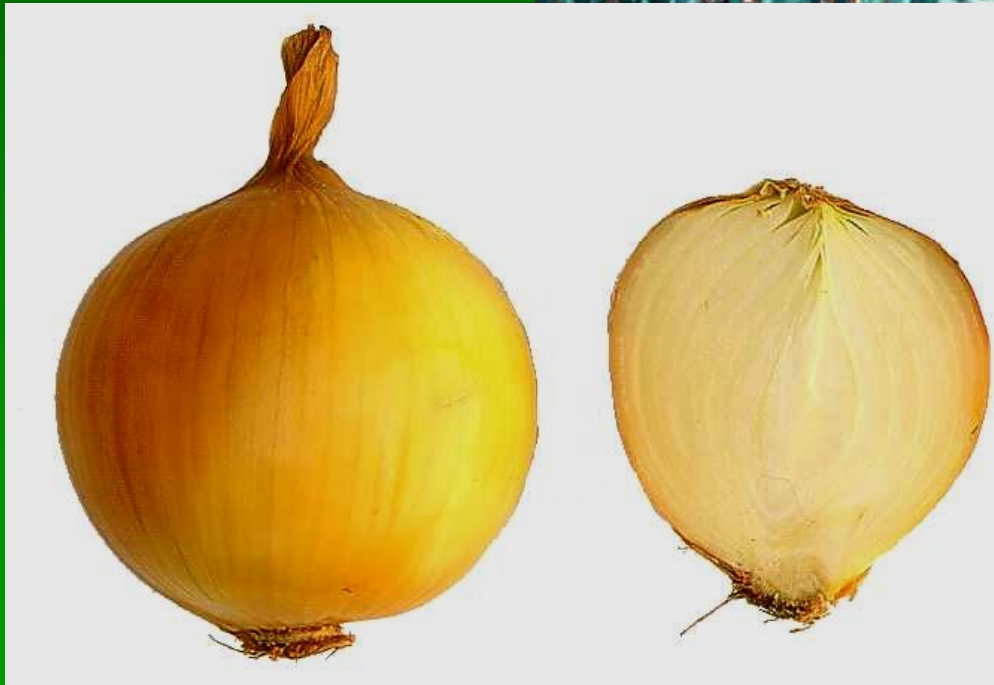

monosporický 8-jaderný má 75 % krytosemenných

V květenství
někdy pacibulky,
sloužící k
vegetativnímu
rozšiřování

K významným
užitkovým
druhům patří
zástupci
rozsáhlého
rodu česnek
(*Allium*):

cibule (*Allium cepa*)
původem
z Afghánistánu

česnek (*Allium sativum*) původem ze Stř. Asie,

pór (*Allium porrum*) původem z Malé Asie,

pažitka (*Allium schoenoprasum*),

šalotka (*Allium ascalonicum*) z
Předního Východu – podle
palestinského přístavu Askalon

Z u nás divoce rostoucích druhů česneků jsou nejběžnější: v listnatých lesích rostoucí česnek medvědí (*Allium ursinum*) s řapíkatými listy;

Foto: Jan Thomas Johansson

Allium ursinum L.
©Bernd Liebermann

na loukách pak česnek zelinný (*Allium oleraceum*).

Foto: Börje Wernersson

Foto: Jens Klackenborg

Rod *Allium* má velké a málo početné chromosomy, proto je např. cibule vděčným objektem pro demonstraci mitotických fází a chromosomů

Amaryllidaceae – amarylkovité

(v moderním pojetí je spojená s čel. *Alliaceae* v jednu velkou čel. *Amaryllidaceae* v širokém pojetí)

Byliny s cibulemi nebo oddenky,

85/1100

subtropy, často ve stepních oblastech;

u nás domácí 2/3 druhy.

Často jedovaté se specifickými alkaloidy

Galanthus

© www.broadleighbulbs.co.uk

Listy v růžici nebo
zdánlivě střídavé

Clivia

Květy zpravidla větší, aktinomorfnní, jednotlivé nebo ve zdánlivě okolíčnatých květenstvích, podepřené zeleným nebo blanitým, toulcovitým listenem

Okvětí 3+3 nebo (3+3), často žlutavé barvy, někdy červené nebo bílé (nebývají fialové nebo modravé jako u *Alliaceae*)

Foto: Eli Fremstad

Tyčinky 3+3

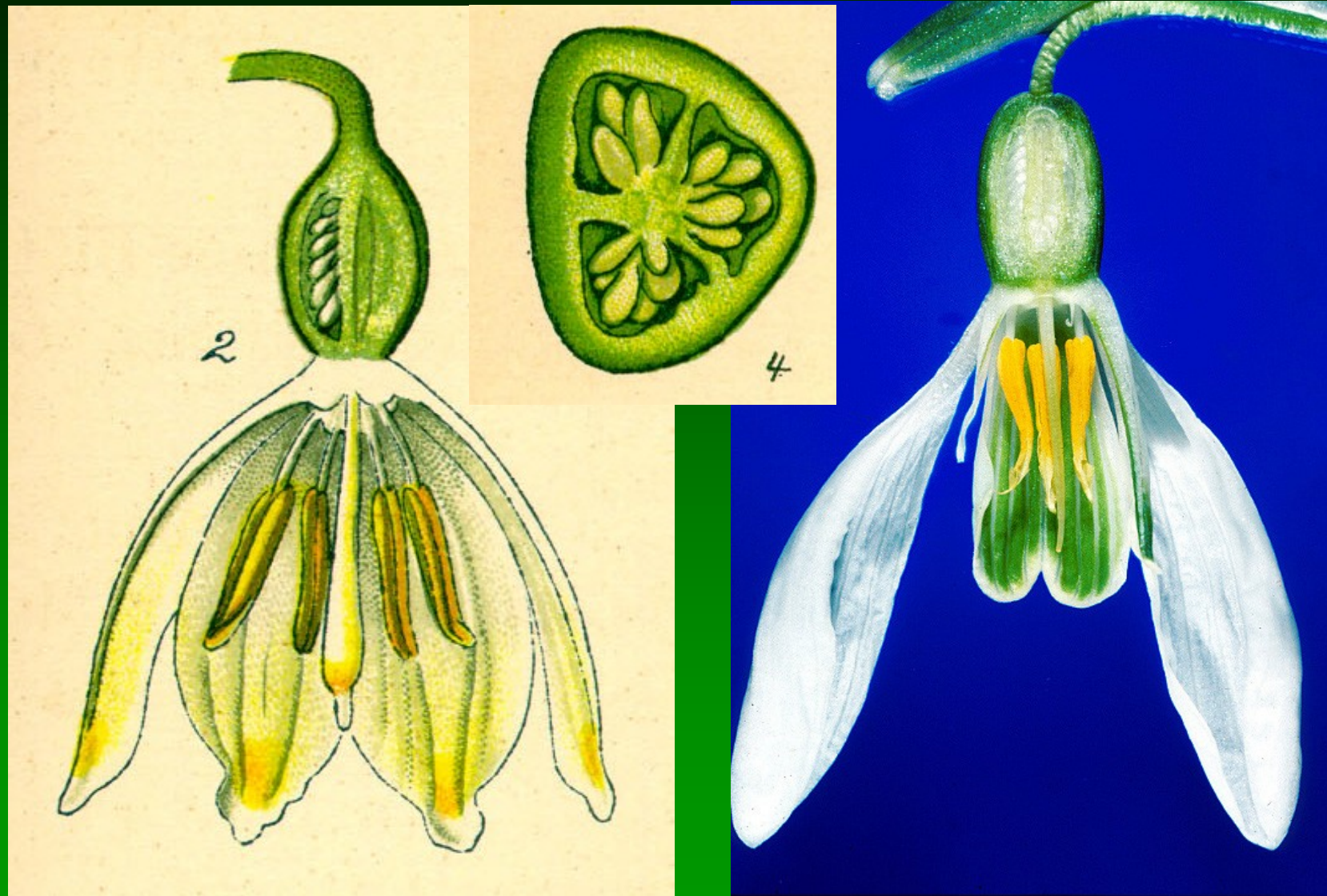

Galanthus nivalis L.
©Thomas Schoepke

Galanthus nivalis L.
©Thomas Schoepke

Pestík (3), semeník spodní

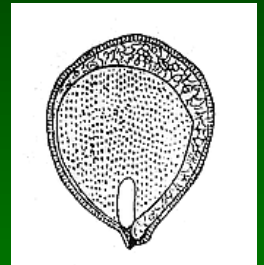
Leucojum vernum

Galanthus nivalis

Plod - tobolka nebo bobule
Semena - černá
Embryo - přímé

Leucojum vernalis

K chráněným druhům u nás patří bledule jarní (*Leucojum vernum*)

sněženka (*Galanthus nivalis*) je také chráněná

Galanthus nivalis L.
© Thomas Schoepke

Na zahradách se často pěstují druhy rodu narcis (*Narcissus*), které mají pakorunku (paracorolla).

Narcissus poeticus

Narcissus pseudonarcissus

V květinářích jsou oblíbené druhy rodů *Clivia*

Clivia x cyrtanthiflora

Clivia sp.

a jihoamerické *Hippeastrum*.

K dalším čeledím řádu
Asparagales patří:
Convallariaceae –
konvalinkovité

Convallaria majalis L.
©Thomas Schoepke

Z nichž se u nás v listnatých lesích vyskytují: konvalinka vonná (*Convallaria majalis*) s červenými bobulemi,

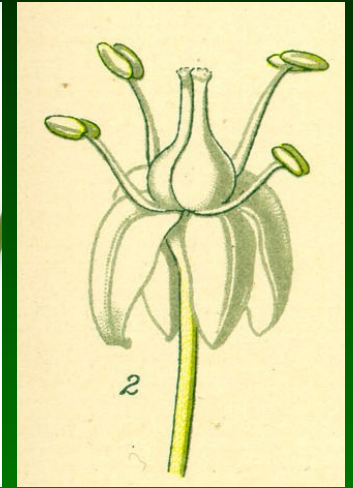
pstroček dvoulistý (*Maianthemum bifolium*) - s dimerickými drobnými květy a červeně tečkovanými až červenými bobulemi

© Štěpán Koval

© Pavel Veselý

často v lesích

či různé druhy rodu kokořík (*Polygonatum*) rovněž s bobulemi modře ožíněnými v úžlabí listů

ke konvalinkovitým patří i kvůli okrasným listům často pěstovaná pokojová rostlina *Aspidistra elatior*

***Hyacinthaceae* – hyacintovité**

75/950 bylinné, často
s cibulemi, bez
česnekového zápachu,

listy často v růžici, nebo
zdánlivě střídavé, květy
v paždí listenů

v jednoduchých hroznech
nebo klasech na stvolech

Muscari armeniacum

P 3+3 nebo (3+3), A 3+3, G (3) se svrchním semeníkem;
plody tobolky s černými semeny.

V přírodě ladoňka dvoulistá *Scilla bifolia*,

modřenec hroznatý (*Muscari racemosum*)

a modřenec
chocholatý (*Muscari
comosum*)

v květináčích se pěstuje
Hyacinthus orientalis, původem
z jihozápadní Asie

Hyacinthus "Crystal Palace"

